



GATEMAGASINET KLAR

Tilstedeværelse • Toleranse • Ydmykhet

HØGTID

VI FORBEREDER TIL FEST
TIL EIT HEILAGT LAG
VI STARTER SÅ KJEKT
I OKTOBER EIN DAG

VI LEGG PLANER OM GAVER
OM FESTMAT OG SLIKT
OG TENKER SÅ SMÅTT PÅ BARNET
SOM DENNE HØYTTID ER GITT

I MØRKRET SER VI STJERNA
SOM SKIN SO STERKT I MØRKE NATT
OG I SKINET FINN VI LYKKA
OVER AT NATTA IKKJE BERRER ER SVART

SÅ KJEM DENNE DAGEN
VI ALLE HAR VENTA PÅ
VI SAMLAS RUNDT MATEN
BÅDE STORE OG SMÅ

MATEN ER SPIST
OG MAGEN ER STOR
GAVER BLIR GITT
FRA FAR TIL MOR OG FRA SØSTER TIL BROR

NATTA FELL ENDA EIN GONG
OG TANKANE GÅR TIL DÅ
HYRDANE HØYRDE ENGLANES SONG
OM BARNET SOM I KRYBBA LÅG

EG YNSKJER DYKK ALLE EI RIKTIG GOD JULEHØGTID
SÆRSKILT TIL ALLE SOM SLIT ÅLEINE
KVAR OG EIN ER IKKJE BERRER OPPTOKEN MED SITT
VI TENKER PÅ OG BRYR OSS OM KVARANDRE

ODDMUND HARSVIK
ANSVARLIG REDAKTØR AV GATEMAGASINET KLAR

HØYTID TEMA KLAR NR. 17

- 4 LEDER
- 5 JEG VIL GÅ SAK+E
- 6-11 LENKE+ I JAK+EN PÅ FRIHE+
- 12-15 BU+IKKFØLK -EN EGEN RASE
- 16-17 INNRAMME+ AV ØRD
- 18-19 SVAR FRA LEGEN
- 20-23 JULEKUL+URER
- 24 SEMINAR
- 26-27 FRA BARNEMUNN
- 28-29 S PÅ GA+A
- 30-31 DA JULENISSEN ØDELA JULEN
- 32-35 TS -EN ØASE FØR DE VANSKELIGS+IL+E
- 36-37 BØS+EDSLØSE ER SJAKKMA++
- 38-41 FES+FØLKE+ HYLLER NA++RAVNENE
- 42 EN GLEDELIG JUL
- 43 DYREDAGEN
- 44 LESERINNLEGG
- 45 FILOVØFFEN
- 46-47 SMÅS+ØFF
- 49 KLAR KREVER ENDRING



LEDER



Det nærmer seg jul, også når dette skrives. Høytid er dette nummerets tema. Vi vil i denne utgivelse forsøke å vise ulike måter å feire jul og tilsvarende høytider på. Norge er etter hvert blitt et flerkulturelt land, der mange av våre nye landmenn må tilpasse seg vår måte å feire på.

Det er det ikke bare nye landsmenn og kvinner som må, også etniske nordmenn må finne seg i at butikker, legekontor, Nav med flere er

stengt i nesten én uke i strekk. Mange sliter også med ensomheten - som forsterkes av denne synlige familiehøytiden. Mange barn begynner allerede i oktober å grue seg til den kommende høytiden. En høytid de skulle glede seg til, nettopp fordi den er barnets høytid ved at vi feirer Jesus' fødsel. Istedenfor glede har barna erfart at dette er tid for mye alkohol i hjemmet, og med alkoholen kommer høylytt krangel og konflikter, for mange i hjem som ellers er gjennomsnittlig harmoniske.

For tre år siden forsøkte jeg å få daværende helseminister til å gå inn for at julaften skulle bli en nasjonal avholdsdag. Jeg fikk høflig svar på mitt brev, signert av ministeren. Men sammen med brevet lå også et notat, ment lest av byråkraten som hadde motatt mitt forslag. Der sto det at byråkraten skulle få statsrådets signatur for å synliggjøre departementets støtte til Klars engasjement. Jeg har ikke gjort noe med dette svaret ennå, men i denne førjulstiden har jeg ennå en gang henstilt helsepolitikerne om å signalisere ønsker om avhold i julen. Jeg håper at statsråden denne gang selv leser henstillingen før hun signerer et ferdigformulert svar.

Førjulstid er også julebordstid. Lokal- og regionsavisene rundt om i vårt vidstrakte land har hver mandag, året i gjennom, avskrifter fra de lokale politiloggene i mandagsutgivelsene. Det er skremmende lesning, og det forteller litt om hvorfor politiet alltid mangler penger og ressurser til å ta seg av andre oppgaver enn det fyllerbraket som er i helgene. Fra midten av november frem til jul, topper dette seg. På julebordene, påvirket av gratis alkohol, utleverer de ansatte sin aggresjon over sjefer og kolleger. Det blir utskjelling av noen og kjærlighets-erklæringer til andre. Utroskap med påfølgende konflikter og samlivsoppløsning er en del av førjulstiden. Men det finnes også andre arenaer, og andre måter å markere høytiden på.

Julen er tid for gaver, symbolisert gjennom Kristus fødsel som gave til oss syndige mennesker. I vår overflod ser vi at vår største gave er å gi til de som ikke har. Det er blitt en trend å gi penger til veldedige formål, til organisasjoner som bidrar til å hjelpe mange som ikke har mulighet til å hjelpe seg selv fremfor å kjøpe noe til venner og familie som har det meste fra før.

Vår sosiale samvittighet blir skjerpet i jula. I året som snart er omme, er det vel gutten med 50-lappen som gjorde størst inntrykk for meg. Gutten i 8-10 års alderen som kom frem til meg etter støttekonserten i Domkirka i Kristiansand. "Jeg vil gjerne støtte Klar", sa han, og rakte frem hele sin store formue: 50 norske kroner.

Jeg har aldri følt meg så berørt og takknemlig over en gave til Klar som jeg gjorde der og da. Det forteller meg at ved å gi av det lille en har, viser ekte raushet.

Dette uten forringelse for de som har gitt av sin rikdom til Stiftelsen Klar. Vi er takknemlig for alt som kan bidra til at vi kan opprettholde de tiltak vi har i gang for å hjelpe folk ut av en tung livssituasjon.

I forrige nummer takket vi farvel til Odd Volden for en tid fremover. Han må konsentrere seg om mange av sine andre oppgaver. Dette blir også siste nummer med bidrag fra Arvid Bergstøl. Arvid har bidratt helt siden starten av gatemagasinet med Filovoffen og andre betraktninger, samt illustrasjoner til Odd Volden. Arvid har gitt uttrykk for at han om en tid ønsker å komme tilbake med bidrag, men akkurat nå må han ta det med ro.

Vi ser frem til du er tilbake, men takk for samarbeidet så langt!

Det er med stolthet og glede at vi nå har fått mulighet til å levere Gatemagasinet Klar som rehabiliteringsverktøy over stort sett hele Agder. I Arendal har T5 allerede i halvannet år distribuert gatemagasinet til selgere i regionen. T5 gjør en kjempejobb som værested og matstasjon til de mest vanskeligstilte i byen, og i tillegg "serverer" de gatemagasinet - slik at brukerne kan gjøre en jobb, tjene ekstra penger og bli sett.

Også i Søgne har bladet vært i over et år. Helt i begynnelsen organiserte Randi i PlussBank distribusjonen, etter hvert som det ble flere selgere måtte vi finne andre løsninger. Og nå er det leder av Prolar, Ronny Bjørnstad, som har påtatt seg det ansvaret. Sammen med jentene i "Garn og sånn", som tar over distribusjonen når han er fraværende på grunn av andre gjøremål, gjør Ronny en kjempejobb.

Ronny er for øvrig engasjert til å forsøke å samle inn støtteannonser til Gatemagasinet Klar. Vi ber alle som får en telefon fra ham, eller som får et møte med han ansikt til ansikt, om å ta godt i mot ham. Han jobber for en god sak.

I Vennesla jobber frivillighetsentralen med distribusjon. Også der utvides antall selgere.

I Mandal er det Fyrliset som samarbeider med Klar om distribusjonen. Vi håper at det med tiden vil bli flere som benytter seg av dette jobbverktøyet.

I Lyngdal bruker Nav Gatemagasinet Klar til å aktivisere brukere som ennå ikke er klare for en jobb i det ordinære jobbmarkedet. At det offentlige bruker tiltaket er en stor seier for oss som jobber med Klar.

Arbeidstreningsbedriften ASVO sørger for at selgerne i Kvinesdal daglig kan få adgang til varen de skal selge på gaten. Foreløpig er det én selger i Kvinesdal, men det gir befolkningen mulighet til å få kjøpt dette - etterhvert - etterspurte magasinet.

Takk til alle!

Jeg har i løpet av den siste måneden vært på reportasjetur til Amsterdam for å se om fri flyt demper bruk av rusmidler. I en lengre artikkel forteller jeg om hvordan miljøet i coffeeshop-kulturen bidrar til at svært mange 50-åringer ennå ikke har kommet seg ut i arbeidslivet, men fremdeles bor hjemme på gutterommet.

Dette kan dere lese mer om i en omfattende reportasje inne i bladet.

Jeg ønsker alle som på en eller annen måte bidrar i Klar en god jul. Et spesielt varmt ønske til selgerne og de som har kontakt med disse rundt om i Agder, og til alle som sliter med rus og/eller psykiatri. Til alle som føler seg ensomme i en høytid hvor gatene er tomme og møteplassene stengt. Jeg sender varme tanker til leserne/kjøperne av Gatemagasinet Klar. Mest av alt ønsker jeg en god jul, uten rus i hjemmet, til alle barna som også i år gruer seg til høytiden.

Gled dere over høytiden og samværet med hverandre.

Takk for året 2010 og godt nyttår til 2011.

Oddmund Harsvik
Ansvarlig redaktør

JEG VIL GÅ SAKTE

JEG VIL KJENNE
HVORDAN SANDEN UNDER TÆRNE
KJENNES
IKKE BARE VITE AT DEN ER DER

JEG VIL GÅ SAKTE
JEG VIL KJENNE
HVORDAN VINDENS PUSTING OVER HUDEN MIN
KJENNES
IKKE BARE VITE AT DEN ER DER

JEG VIL LEVE SAKTE
JEG VIL OPPLEVE
DET SOM SKJER
NÅR DET SKJER
IKKE BARE VITE DET HAR SKJEDD

MEN NÅR DET SKJEDDE SMERTER
VIL JEG OGSÅ DA
KJENNE ETTER?
JA, JEG VIL OGSÅ KJENNE SMERTEN
SOM NOEN SKRIK AV VIRKELIGHET:
SÅNN ER FAKTISK LIVET!

MEN JEG BER OM Å FÅ KJENNE
SMERTE SAKTE LITT OG LITT
SÅ JEG HELE TIDEN FINNER
NOE GODT SOM VEIER OPP,
SÅ JEG HELE TIDEN KJENNER
KJÆRLIGHETEN ER HER
I MEG
RUNDT MEG
OG GIR MOT OG KRAFT OG HÅP
TIL Å MØTE
TIL Å KJENNE
TIL Å OVERVINNE - OM MAN KAN -
DET VONDE.

AV CECILIE BEISLAND HOLM

LENKET I JAGET PÅ FRIHET

Debatten om avkriminalisering av brukerdoser cannabis er i full gang i det politiske miljøet i Norge. I narkoliberalismens høyborg, Nederland, legges det flere og flere restriksjoner på praksisen med cannabiskafeer, såkalte coffeeshop. Undertegnede tok turen over for å se om lovlig bruk av cannabis var en god ide.

TEKST: **ODDMUND HARSVIK**

FOTO: **ODDMUND HARSVIK**





Marijuanna blandet med tobakk...

Det var med rimelige blanke ark jeg ankom Amsterdam. Jeg var bevisst på at mine holdninger kunne påvirke min objektive observasjonsevne, og jeg stilte derfor intervjupersonene få spørsmål, men lot de snakke ut fra egen erfaring og egne holdninger. Totalt snakket jeg med 40 coffeeshop-verter og vertinner, 37 "folk på gata" i alderen 35 til 60 år. Jeg oppholdt meg både på dag- og nattestid i Red Light distriktet, og jeg intervjuet en nederlandsk filmskaper.

Jeg refererer her fra samtalen med tre utvalgte verter, disse representerer godt flertallet av dem jeg har snakket med, samtidig som de har individuelle erfaringer og meninger. Et journalistisk problem møtte jeg både i coffeshop-miljøet og generelt i dette frie landet: De var redde for å bli fotografert.

-Vi vil ikke på internett, sier en coffeshopvertinne, idet hun lager meg en espresso. En del venner av

meg har fått sparken fordi de har snakket med journalister, og så er bilde og uttalelser blitt tilgjengelig på internett. Også folk på gaten fryktet å få bildet sitt på Internettet. De pratet gjerne, men fotograferes; det ville de ikke.

Nye restriksjoner

For noen år siden var det i overkant av 600 coffeshop i Amsterdam. Hvert år må de søke om ny lisens, og gjennom stadig strengere reguleringer faller flere i fra. Dette har ført til at antallet coffeshop nærmest er halvvvert i løpet av de siste 10 årene, det er nå ca 340 tilbake.

-Og flere vil bli nektet ny lisens som følge av flere restriksjoner fra den nye regjeringen, støttet av rasisten Geert Wilder, sier den mørkhudede vertinnen.

Restriksjonene hun snakker om er ikke gjennomført, men det er forslag om at utlendinger ikke lenger

skal kunne oppsøke røykeromene på de spesielle kafebarene. Coffeshop som ligger mindre enn 200 meter unna steder hvor det ferdes barn, må også stenge, ifølge forslaget.

-Blir turistene nektet adgang, kommer mange av kafeene til å måtte legge ned. Det vil også påvirke Nederlandsk økonomi så sterkt at landet risikerer konkurs, fastslo hun.

-Er ikke det å illegge cannabisnæringen for stor betydning?

-Nei, den har stor betydning. Selv om bare 50 prosent av turistene kommer for å besøke coffeshop-miljøet, så kommer nesten alle de andre for å studere denne typen narkomiljø.

Bare en røyk

Jeg klarte ikke å la være å argumentere, og fortalte at jeg på vei fra hotellet med drosjen, så busslaster med turister som skulle besøke



Madame Tussaud



Ikke tobakksområde, informasjon til turister



coffeeshopvert

Nemo-museet. Og at det utenfor Madame Tussauds museum var kø av turister som ville inn. Kafevertinnen var imidlertid preget av rusens egosentriskhet og fasthold at også de var kommet til landet for å studere hennes type arbeidsplass.

Jeg spurte henne og flere andre om hvordan det gikk an å kombinere tobakksforbudet på utesteder og cannabisrøyking. Jeg ble da vist et skilt der det gikk frem at tobakksrøyking var forbudt, men tillatt med "pure cannabiz".

-Det er løst på denne måten. Men det er en lovendring på gang der kafeer av en størrelse innenfor 70 kvadratmeter skal få dispensasjon fra nikotinformudet.

-Er det ikke et paradoks at det er forbudt med tobakk, men tillatt med rusmiddelet cannabis?

-Turistene synes i alle fall det, ler vertinnen.

Lett for å bli for mye

En ung kafevert, ca 25-30 år, på et annet røykested, mente det var riktig å innføre restriksjoner.

-Men ikke å nekte voksne turister adgang til kafeene. De bør heller sette opp aldersgrensen fra 18 år til 21 år. En 18 åring har ikke innsikt nok til å skjønne faren ved å røyke for mye. Det blir til at de tar en joint sammen med en kompis, så treffer de en annen og røyker sammen med han.

Det blir fort en 6-7 jointer daglig på denne måten, og det er veldig skadelig, sier den unge mannen. Han

viser til egne erfaringer og til observasjoner etter noen år i jobben.

-Jeg kollapset, ble plutselig blind, bena sviktet under meg og jeg ble akutt innlagt på sykehus hvor jeg lå i tre måneder. Etter dette har jeg kuttet ut å røyke marihuana, THC-syren blir for høy. Nå tar jeg kun en joint hasj en gang i uka.

-Er hasj mindre farlig enn marihuana, og tror du at du klarer å holde deg på et så lavt bruk?

-Nei, jeg tror ikke hasj er mindre farlig, men i og med at jeg bare røyker det en gang i uka, så gir det mulighet til å få THC'n ut av kroppen. Jeg ser det blir vanskelig å holde et lavt bruk i og med at jeg jobber her. Jeg har fått tilbud om å jobbe på Schiphol/flyplassen, men



-Er det ikke et paradoks at det er forbudt med tobakk, men tillatt med rusmiddelet cannabis?



jeg har ikke ork til tunge løft. Dette er den eneste jobben jeg føler jeg mestrer slik formen er nå, sier den atletiske unge mannen.

-De ser jo ung og sterk ut, burde ikke du orke en sjauerjobb på en flyplass?

-Jeg er nok satt tilbake av all røykinga. En blir ganske tiltaksløs av å bruke cannabis, hevder han.

Frykt for gateslag

Tiltaksløshet var også det folk på gata fortalte mest om når de snakket om sønner, døtre eller andre familiemedlemmer i coffeshopmiljøet. Av i alt 37 spurte, 28 kvinner og ni menn, fortalte 24 av dem at de hadde egne barn i miljøet, og syv hadde søsken.

-Jeg har en voksne sønn som bor hjemme - fordi han verken har tiltak til å gå på skole eller få seg jobb. Han lever på en trygd som stadig minker i kjøpekraft fordi euroen har erstattet gylden.

Det vi før betalte en gylden for, betaler vi nå en euro. Og det gikk 2,5 gylden på en euro.

En 37 år gammel mann fortalte at hans eldste bror på snart 50 år fremdeles bor på gutterommet hos foreldrene. Han har aldri hatt en jobb som var av mer enn én måneds varighet. Han lever på trygd og foreldrene, og det ser ut til at han blir gående slik resten av livet.

Til tross for de negative erfaringene, var de fleste av de spurte kritiske til å skulle legge ned coffeshop-kulturen.

-Den har vært en del av samfunnet siden 1976, og blir den lagt ned, så flyttes handelen ut på gata. Og da aner vi ikke hvordan utviklingen vil bli, sier en kvinne i 40-årene

-Du forteller om de problemer en i nær familie har. Tror du ikke at det kan være bra at problemet blir synliggjort?

-Kanskje, men det kan også bli økt kriminalitet og mindre kontroll.



Mange coffeshop ligger tilknyttet spisesteder



Coffeshop



CANNABIS, ER EN GRUPPE RUSMIDLER LAGET AV HAMP SOM BLANT ANNET INNEHOLDER DEN PSYKOAKTIVE SUBSTANSEN TETRAHYDROCANNABINOL (THC). DET ER ET AV VERDENS MEST BRUKTE RUSMIDLER, OG BARE ALKOHOL OG NIKOTIN ER MER BRUKT. BETEGNELSEN BRUKES OM RUSMIDLER SOM BLIR FREMSTILT AV ARTENE INDICA OG SATIVA. DE VANLIGSTE FORMENE AV CANNABIS ER HASJISJ OG MARIJUANA. DET FOREKOMMER OGSÅ CANNABISOLJE. FREMSTILLING OG OMSETNING AV CANNABIS ER I DE FLESTE LAND, INKLUSIVE NORGE, FORBUDT.

WIKIPEDIA

NOEN FAKTA



SYNLIGGJØR RESPE

Den nederlandske filmskaperen, Dick de Jonge, hyller i et telefonintervju den nederlandske narkotikapolitikken. Han mener den synliggjør respekt for enkeltmenneskets behov og valgfrihet. Dick de Jonge påpeker at Nederland stadig er under press fra EU for å få innført en mer restriktiv narkotikapolitikk, noe han er i mot. Han refser også Frihetspartiet og dets leder, Geert Wilders, for å undergrave toleransen i landet med sitt stadig utspill mot muslimer og andre minoritetsgrupper.

-Den mannen er en idiot, og det samme er menneskene som har stemt på ham, fastslår han.

Må ikke bagatellisere

Dick de Jonge er godt kjent i Norge. Og i Kristiansand hvor han har vært flere ganger i forbindelse med filmfestivaler. Han kritiserer norsk alkoholpolitikk og viser til den gang Amsterdam og Rotterdam nærmest var beleiret av norske og nordiske sjøfolk.

-Jeg er såpass gammel at jeg opplevde fulle skandinaviske sjømenn. Det krydde av dem på barer og i gatene, og jeg må fortelle at det ikke var noe vakkert syn. De var drivende fulle, krangete og ufine. Et sannsynlig resultat av en restriktiv alkoholpolitikk.

Filmskaperen poengterer på slutten av intervjuet at han aldri har

brukt særlig mye rusmidler. Han advarer imidlertid mot å skape skiller mellom rusmidler, spesielt er han opptatt av at mange blir avhengige av narkotiske legemidler, som valium, vival, smertestillende og sovetabletter. Han mener det blir lett å bagatellisere slike rusgivende medisiner, begrunne det med at det er foreskrevet av legen, og dermed er pasientene uten ansvar eller valgfrihet. Selv anser han seg som avholdende til alle typer narkotika, og måteholden til alkohol.

-Jeg prøvde cannabis noen ganger, men fikk ikke særlig ut av, jeg er glad i et glass vin eller tre, men det er til sosialt bruk, slik de fleste hollendere gjør, fordi vi har et åpent forhold til alkohol.

Store skadevirkninger

Likevel vet vi at det er 25000 alkoholikere i Amsterdam, og at alkoholskadene er større enn i Norge. Og jeg har en følelse av at filmskaperen møter seg selv i døra - også når han hyller den hollandske liberale narkotikapolitikken, der coffeshop er et lovlig fristed til å bruke

et rusmiddel som er forbudt i de fleste andre land, samtidig som han advarer mot bagatellisering av andre narkotiske stoffer. Skadevirkningene er store.

Riktignok har Holland et bra behandlings- og oppfangingsystem av de som blir hekta: Av ca 5000 tunge narkomane i Amsterdam er rundt 4000 under kontrollert oppfølging i et "LAR-system", eller i andre behandlings/rehabiliteringsmodeller.

Likevel er det omtrent 1000 narkomane og alkoholikere som er hjemløse og bedriver kriminalitet for å finansiere sitt rusbehov i Amsterdam, som har ca 700 000 innbygger, litt mindre enn Oslo. Amsterdam og resten av Holland har likevel færre overdosedødsfall enn det vi har i Norge. Amsterdam ca 140 i året mot ca 240 i Oslo. Overdosene skyldes heroin, som blir sett på som et "taperrusmiddel", og holdningen til dette rusmiddelet bidrar nok en del til at overdosedødsfallene er lavere. Men sannsynligvis er hovedgrunnen til de "lave" tallene at de aller, aller fleste heroinbrukerne i Holland røyker heroin. Det er bare et lite mindretall som setter sprøyter, slik nesten alle gjør i Norge.

Det blir mer om Amsterdam også i neste nummer av Gatemagasinet Klar.

Noen fakta

I 1953 gjorde den internasjonale opiumskonvensjonen (initiert i 1912 og endret flere ganger) endringer i opumsloven: Bruk av narkotika forbys. Nederland protesterte mot forbudet, men under press fra USA går Nederland med på å forby opiumsrøyking, men ikke cannabisrøyking. Loven ble regulert en rekke ganger fram til 1976. Da ble bruk av soft-drugs, stoffer med

akseptabel risiko tillatt. Besittelse og distribusjon er tolerert, mindre enn 30 gram anses som forseelse. I 1996 ble reglene for kjøp av cannabis i coffeshop endret fra en høyest tillatt kjøp av 30 gram satt til fem gram. Samtidig ble det bestemt at coffeshop ikke skal ha større lager enn 500 gram. Aldersgrensen ble hevet til 18 år. (Hentet fra boken Nederlands Narkotikapolitikk av Knut T. Reinås.)

KT FOR HVERANDRE



BUTIKKFOLK ER EN EGEN RASE

Julestria er drømmeperioden for ekte butikkfolk. Hektisk virksomhet, mennesker som løper hit og dit, køer i og utenfor butikkene, julemusikk, mennesker som prater og ler, kassaapparater som går ”varme”, juledekor i alle vinduer og hyller. Det er julestemning som varmer.

TEKST: **LEIF STRØM**
FOTO: **TOR ERIK SCHRØDER**

Boye Ording er senterleder på Amfi i Vågsbygd. Senteret som etter en lang ombygningsperiode står frem som et moderne og innholdsrikt senter – fullt på høyde med de beste sentrene i landet. 45 butikker med alt fra dagligvarer til sykler og skateboards – fra strøkne moteklær til røffe jeans. Her er dagligvarer, dyrebutikk, leker, jernvarer, bokhandler, apotek og vinmonopol.

-Vi er veldig fornøyde med hvordan senteret står frem i dag. Lyst og kundevennlig, med motivert betjening og god omsetning. Vi omsetter for rundt 450 millioner og er stadig i fremgang, sier Ording. Det fine er at kundene spenner fra de aller yngste til de aller eldste. Spesielt de

eldste er lettet over at de slipper å reise til byen for å handle det nødvendige.

Full action

-Hvor kommer kundene fra?
-De fleste er her fra Vågsbygd og Flekkerøy, men det dukker stadig opp nye mennesker også andre steder fra. Vi er jo nå det nest største kjøpesenteret i Kristiansands regionen og det eneste på vestsiden av byen.
-Hvordan opplever dere høytiden som nærmer seg?

-Nå er det allerede full action (19. november). Juledekorasjonene kommer på plass, juleprisingen av varene er i gang, forventningen sprer seg fra butikk til butikk,

senteravisen har gått ut – markedsføringen samordnes...jo da, vi gleder oss til storinnrykk i dagene frem mot jul.

Snart tenner vi julegranen og juletrær selges på utsiden. Jo mer som foregår – desto bedre er det. Kaos er for oss god julestemning.

Holder i trådene

-Det blir ikke mye stress?
-Egentlig ikke. Det er klart at enkelte dager kan være lange og strevsomme, men stemningen er egentlig mer forventningsfylt og lett. Kundene kan jo gå fritt rundt og titte, snakke med hverandre og betjeningen, få gavetips og handle det de har lyst til.





-Hva gjør egentlig en senterleder?
-Jeg samordner det meste. Hver butikk lever jo sitt eget liv – med egne regnskap og egne tiltak. Jeg har ikke noe medarbeideransvar, men jobber for fellesskapet. Steller med markedsføringen og passer på helheten. De fleste kundene kommer jo hit fordi de får alt på ett sted. Det er viktig å fremstå som et homogent senter der alle støtter hverandre.
Spesielt nå når høytiden nærmer seg skal senteret fremstå som en

eneste stor godtepose for julehandlende.

Senteret har mange butikker som selger klær – og da mest dameklær. Det er jo naturlig ettersom kvinnene både fornyer seg oftere og liker å shoppe klær bedre enn menn. Men vi har selvfølgelig store herrebutikker også.

Den fødte butikkmann

-Hva gjorde du før du tok denne jobben?

-Jeg er fra Tinnheia hvor jeg vokste opp og tok ungdomsskolen på Grim. Jeg startet å jobbe tidlig – allerede som 16-åring begynte jeg å jobbe i butikk.

Markedsføringsutdannelse tok jeg på kvelden. Jeg gjorde alt mulig i butikken – fra varestabling, sjauing til ekspedering og kundebehandling. Jeg lærte faget fra grunnen. I ti år jobbet jeg i Rema 1000. Fra 1997 til 2000 drev jeg Rema 1000 i Vojebyen, en virkelig koselig arbeidsplass.



De fleste kundene kommer jo hit fordi de får alt på ett sted. Det er viktig å fremstå som et homogent senter der alle støtter hverandre



Deretter var jeg to år i Coca Cola før jeg åpnet en båt- og motorsykel butikk ved Sørlandsparken. I åtte år solgte vi Suzuki og BMW'er og hadde det skikkelig gøy. Men så fant vi ut at noen måtte overta ansvaret for at butikken skulle utvikle seg – dermed solgte vi den. Jeg jobbet der en stund til før jeg fikk tilbud om denne jobben i 2009.

Samhold er viktig

-Da sto senteret halvveis ferdig – fullt opp av rot og byggebråk på alle kanter. Men jeg så potensialet, og det var en fantastisk fin opplevelse å være med på ferdiggjøringen av senteret og følge med den oppturen vi har hatt siden.

-Hver måned samler vi butikklederne til felles møte hvor vi diskuterer og bestemmer strategi på kort og lang sikt.

Alle er jo med på spleiselaget som finansierer markedsføringen. Det er en positiv stemning på disse møtene, og det kommer mye godt ut av dem.

Vi frykter ingen

-Dere har vinmonopol – har der merket problemer i forbindelse med det?

-Overhodet ikke. Jeg var skeptisk før vi åpnet, men det var helt bortkastet. Alt er stille og rolig rundt polet – faktisk er det en positiv og edruelig stemning både der og ellers i Senteret. Vi setter også pris på at Gatemagasinet Klar selges på senteret, og synes bladet er fint og tiltaket svært positivt.

-Oppfatter dere Kvadraturen eller Sørlandssenteret som konkurrenter? -Egentlig ikke. Vi lever vårt eget liv. Selvfølgelig kjemper vi om de samme kundene, men vi føler at det er plass til alle aktørene som holder på nå.

-Hvordan ser du på fremtiden?

-Vi tror fremgangen vil vare i overskuelig fremtid. Beliggenheten, vareutvalget, kvaliteten på butikkene og samholdet – alt stemmer. Her er det bare å kjøre på. Snart kommer også julenissen, ho-ho...da blir det feststemning fra morgen til kveld.

Dermed er Ording på full fart ut av døren. Full action fra morgen til kveld – det er drømmedagen for en ekte butikkmann som han.



Vi er ikke kommet til jorden for å bli lykkelige, men for kanskje å gjøre andre lykkelige.



Lykke er det samme som å ha god helse og dårlig hukommelse.



Blindheten er størst hos den som med vilje ikke ser.



Gud sover i stenen, drømmer i dyret og våkner i mennesket.



Fremskritt - hva er det? Alt vi kan gjøre fortære på veiene? Nei, fremskritt det er legemets nødvendige hvile og sjelens nødvendige ro. Fremskritt er menneskets trivsel.



Erfaring er ikke det som hender en mann, det er hva en mann gjør med det som hender ham.



I naturen ruver fjellene i hjemmet bagatellene.



Det er bedre å gråte ut en gang, enn stadig å sukke.



Ingen kan stå så lett på ski at sporene ikke sees.



ILLUSTRASJONER: CARVID BERGSTAD

INNRAMMET AV ORD

Nietzsche skrev: Man står selv mer fremmed enn noen annen overfor sitt eget jeg.

TEKST: **ARVID BERGSTØL**

ILUSTRASJON: **ARVID BERGSTØL**

Når jeg begynner å skrive så er det på et vis enkelt. Arkene er hvite, tause og likegyldig lyttende. De argumenterer ikke, de venter med et nakent blikk. Uten sorg, uten glede, uten forventning, uten krav, - de bare er der. Så begynner jeg å dekorere dem med typografiske tegn. Linje etter linje taster jeg inn tåpelige tanker, selvpptatte holdninger og drømmende forventninger; - de ferdigskrevne arkene blir langsomt til noe jeg håper blir en vei inn i meg selv. Fyller arkene med ord, blødmer, bortforklaringer og selvforsvar. Med høytidelighet og rasjonalisering. Og hvis tankene ikke passer så tæljer jeg dem til så de får en annen form og et annet innhold på papiret. Helst skal det se flott og klokt ut. Slik Sokrates sa det: "Det eneste jeg vet er at jeg ingen ting vet!" Men det er bare det at han ydmykt trodde på det han selv sa. Det gjør ikke jeg! Jeg vil bare at det skal se sånn ut, høres sånn ut. Derfor er avstanden mellom det han sier og det jeg sier lik avstanden mellom universer. For jeg sier nemlig: "Det eneste jeg vet er at jeg vet!" ... selv om jeg innbiller meg at ordene ingenting også står i min setning, så gjør de ikke det. Og det er kanskje derfor jeg aldri vil få et ekte svar på mitt selvpptatte: Hvorfor? Fordi spørsmålet har så mange fordekte løgner i seg. Så mange fordømmende krav og selvpptatte forventninger. Så mye tilgjort og omgjort. Så lenge det er meg som stiller alle disse hvorfor og konkluderer med så mange absolutte derfor, vil jeg aldri finne noe ydmykt svar på min livsforvirring. "Jeg er sannheten, veien og livet!" sier Gud i følge Bibelen. Han kan trygt si det. Han har jo skapt det hele. Satt i gang alle prosesser. Fra det minste molekyl til det totale univers. Så blir jeg støvfnuggmenneske født med et ego som sier: "Jeg er sannheten, veien og livet! Jeg vil ha det jeg vil ha. Nå med det samme. Du Gud skal holde deg unna mitt liv. Det kan jeg styre selv. Og hvis noen blir skadet av det så er det bare deres egen skyld!"

Jegjegjegjeg!

Nå har jeg snart levd et liv til endes og oppdager beklemt at Gud ikke har forandret oppfatning, han sier fortsatt: "Jeg er sannheten, veien og livet!"

Han bryr seg egentlig ikke om hva jeg mener, hva jeg tror på, hva jeg forlanger, hva jeg drømmer. Han sier ganske enkelt at Han er det Hele og at jeg er en del av det. Ikke mer, heller ikke mindre. Skal jeg bli en del av det Hele så må jeg ydmyke meg og innrømme at jeg egentlig aldri har forstått eller erkjent mitt ego. Sokrates gjorde det da han sa: "Det eneste jeg vet er at jeg ingen ting vet!" Den dagen han erkjente det ble han en del av Gud. Mitt ego stenger for utsyn. Det er som et blendingsgardin. Det mørklegger alle vinduene i huset. Bak lukkede egovinduer tenner jeg mine egne lys og lever livet i selvbeundring. Stiller egoet spørsmål og får egoets svar. Nå tror jeg egentlig ikke at jeg dro ned egorullegardinene fordi jeg trodde jeg var i krig med Gud. Jeg tror jeg dro dem ned fordi jeg hadde så sterkt ønske om å beskytte meg selv fra å bli såret, hånet, fordømt, foraktet og bebreidet. Fordi jeg var så redd for akkurat noe slikt har jeg formet tanker og følelser slik at de stemmer med dette mønsteret.

Slik mauren går sin opptrukne vei i kravlende ringdans.

Slik ethvert individ, - fugl, hund, fisk, insekt, ja, hva enn det er, lever sitt liv etter det vi mennesker med en viss foraktfull overlegenhet kaller for instinkt, - ja, slik lever jeg etter mitt instinkt.

Mitt primærinstinkt er å beskytte meg selv for å bli hånet, såret, foraktet, fordømt og bebreidet.

Min åndelige verden er ikke større enn det.

Dessverre.

Min største synd er at jeg tidvis skammer meg over å være det menneske jeg er. I denne skamfølelsen ligger forakt mot Gud. Jeg ber Ham ofte - nesten daglig - om å fjerne skammen. Gud fjerner ikke noe egoet tviholder på. Men gjennom fellesskapet med andre mennesker, både kloke og såkalte uvitende og dumme, påpeker Han lattermildt mine vrangforestillinger. Hjelper meg til å se meg selv. Ikke for å forstå, men for å akseptere at jeg er den jeg er og at jeg har det jeg har.

En linje av Benny Anderson: "En klagesang er ikke en stil det skal rettes i" - det er bare en klagesang eller en kjærlighetshymne eller en glede eller en sorg eller en uslings bekjennelser.

Alt etter som det skrives - alt etter som det oppfattes.

Alt etter som!

Som da min kjære sa: "Syns du alt er ålreit? Ingen ting er forandret, vi har snakket om det, det er selvsagt OK, - men ingenting er forandret", så skvatt øyeblikkets hvilende følelser skremt inn i sine mørke hulrom og satt der værende og plirende med raseri i sine fryktsomme øyne som var blitt blendet av det skarpe lyset ditt anklagende spørsmål sendte inn i min søvnige bevissthet. Da følelsene forlot tankene satt de ensomme og tomme tilbake og hadde likesom mistet sin ryggrad og sitt fotfeste for å kunne komme med et svar. Jeg kunne kjenne leppene svulme litt, bevre, og jeg merket at blikket flakket, mens sinnet dro ned sitt usynlighetssjalus for å kamuflere at jeg i det hele tatt eksisterte.

"Hva faen har jeg nå gjort?" sildret en tanke, - i neste øyeblikk kom enda en tanke og slo den første beroligende på skulderen og sa: "Du har montert røykvarsleren - er ikke det noe kanskje?" Og enda en kom til - ja, flere kom og sa i kor: "Har du ikke prøvd så godt du evner? Har du ikke vært litt, - i hvert fall litt, flinkere i huset. Vasket, strøket. Pusset sølv. Kokt egg til frokost og ropt: Maten er ferdig! med levende lys på bordet. Har du ikke gjort så godt du kunne for å gjøre det hyggelig på lørdagskvelden? Helsikke, hva galt har jeg gjort?"

Tankene som satt der så alene og usikre ropte på følelsene som hadde gjemt seg, usikre, forpjuvete og uslele begynte de å komme frem fra sine mørke hulrom.

Frykten kom først, og jeg tenkte: "Den der jævelen som alltid dukker opp, men aldri våger å si hvorfor han kommer!" hadde raseriet like bak seg. Men det var lite og prøvde å gjøre seg så usynlig som mulig og jeg tenkte: "Jeg må gjøre noe med den der ufysiske tassen for han ser bestandig ganske sprekkeferdig ut, men er håpløst opptatt av å holde kjeft. Bare han kunne snakke! Uttrykke seg slik at jeg forstod ham, men nei. . ."

Og så kom alle de andre. Bitterheten, skammen, ensomheten, uttryggheten, misunnelsen - en hel flokk av pistrende følelser som samlet seg i usikkerhet rundt tankene mine. Umælende og uten stemmerett gjennom et langt liv hadde de fleste av dem gitt opp håpet om noen gang å komme ut i lyset. Ut i et lys som lik solen i eventyret fikk trollet til å sprekke. Ut i lyset til sin egen død, til ny kraft i mitt liv. Ut i lyset for å vise meg hvem de er og slik at jeg kan fortelle dem hva de har gjort med meg og hvilken uendelighet av tid de har kostet meg.

Usikkert lot jeg tausheten overta mens jeg så din ustoppelige aktivitet og lot en lengsel etter kjælende øyeblikk i romantisk måneskinn sige drømmende inn i min ensomhet hvor tanker prøvde å holde følelsene på plass som en flokk pistrende valper i en hundegård.

"Hvordan skal vi få nærhet med hverandre når vi lissom aldri har tid? Når vi alltid skal være opptatt med hvert vårt?"

Rasende gav jeg den omsorgshylende følelsesvalpen et spark og så hånende inn i min egen tankeverden: "Du må selv vite å vise omsorg. Kjærlighet er omsorg og omsorg er kjærlighet. Det er bare slik vi kan være noe for hverandre og det er ditt eget ansvar å gjøre så godt du kan for at det skal bli slik! Det er slik du føler og det er slik du ønsker at det skal være.... at alt skal være fint mellom dere.... det er jo slik du føler det."

Stressede tanker begynte å vandre rundt i kroppen.

"Ingenting er forandret sa du!"

Så jeg roper taust en anklage mot meg selv og hyler inn i mine følelsers valpegård et ensomt skrik: "Jeg vil at alt skal være ålreit! Fortell meg hva jeg gjør galt? men du svarer bare: Det får du finne ut av sjøl!"

Kan du ikke vise meg dine lengsler og dine uoppfylte behov?

Jeg skulle ønske jeg klarte å vise deg mine egne.

SVAR FRA LEGEN



Jeg ble gjort kjent med denne artikkelen som ligger på "Lommelegen.no". Dr. Brynjulf Barexstein, svarer på min forespørsel at det fra hans side er ønskelig at denne artikkelen blir brukt i Gatemagasinet Klar. Vi ønsker å ta den med fordi den gir gode svar på et allment alkoholproblem.

Begynnende alkoholisme

Hei. Jeg er en dame på snart 45 år. Er veldig glad i rødvin og drikker gjerne 2-4 enheter hver kveld. Dette har jeg gjort i hvert fall siden 2007, og kanskje tidligere også. Drikker aldri sprit, selv om jeg ikke har rødvin i huset (min mann har masse div sprit stående). Føler selv at det er kun smaken som driver meg til å drikke rødvin, ikke rusen - føler sjelden at jeg får noe rus også. Har alltid vært full av aktivitet/energi og aldri borte fra jobb, og trent forholdsvis stabilt. I sommer gikk jeg gledelig i skogen og følte at jeg fylte på med energi mens jeg hørte fuglene kvitret. Etter tre uker ferie i sommer, har jeg ikke fått tilbake den energien jeg alltid har hatt. Tenker på å gå tur i skogen, men føler det som et ork. Klarer som regel det jeg må mht hus og barn, men etter det er det bare å lengte etter stolen med et glass rødvin i hånden. Føler ofte om morgenen at jeg har drukket, og tenker ofte at i kveld må jeg drikke te isteden slik at jeg slipper denne ubehagelige følelsen. Kvelden kommer, og dessverre har jeg "glemt" den ubehagelige følelsen jeg hadde i mårres. Føler nå at disse rødvinglassene styrer meg på en måte, da jeg ofte takker nei takk til å besøke folk om kveldene for da blir det ikke noe rødvin-skos. Føler også ofte at jeg har liten energi og tanken på å trene er plagsom for tiden. Jeg vet ikke helt hva jeg søker - vet bare at jeg føler at kroppen min trenger litt annen pleie enn hva den får, og jeg spør dere hvordan jeg skal få denne piffen til å komme på andre baner. Vil ellers tilføye at jeg har alkoholisme i familien, men jeg har hele tiden sagt til meg selv at jeg er ikke ute etter denne rusen - det er smaken på rødvinen jeg bare nyter! Har også merket i det siste at jeg er veldig letttennelig mot barna og er det noe/noen som "forstyrrer" om kvelden, føler jeg en stor irritasjon og lite energi til å utføre det som kreves av meg. Barna vet at jeg drikker rødvin.

Kvinne, 45 år

Svar fra legen:

Hei.

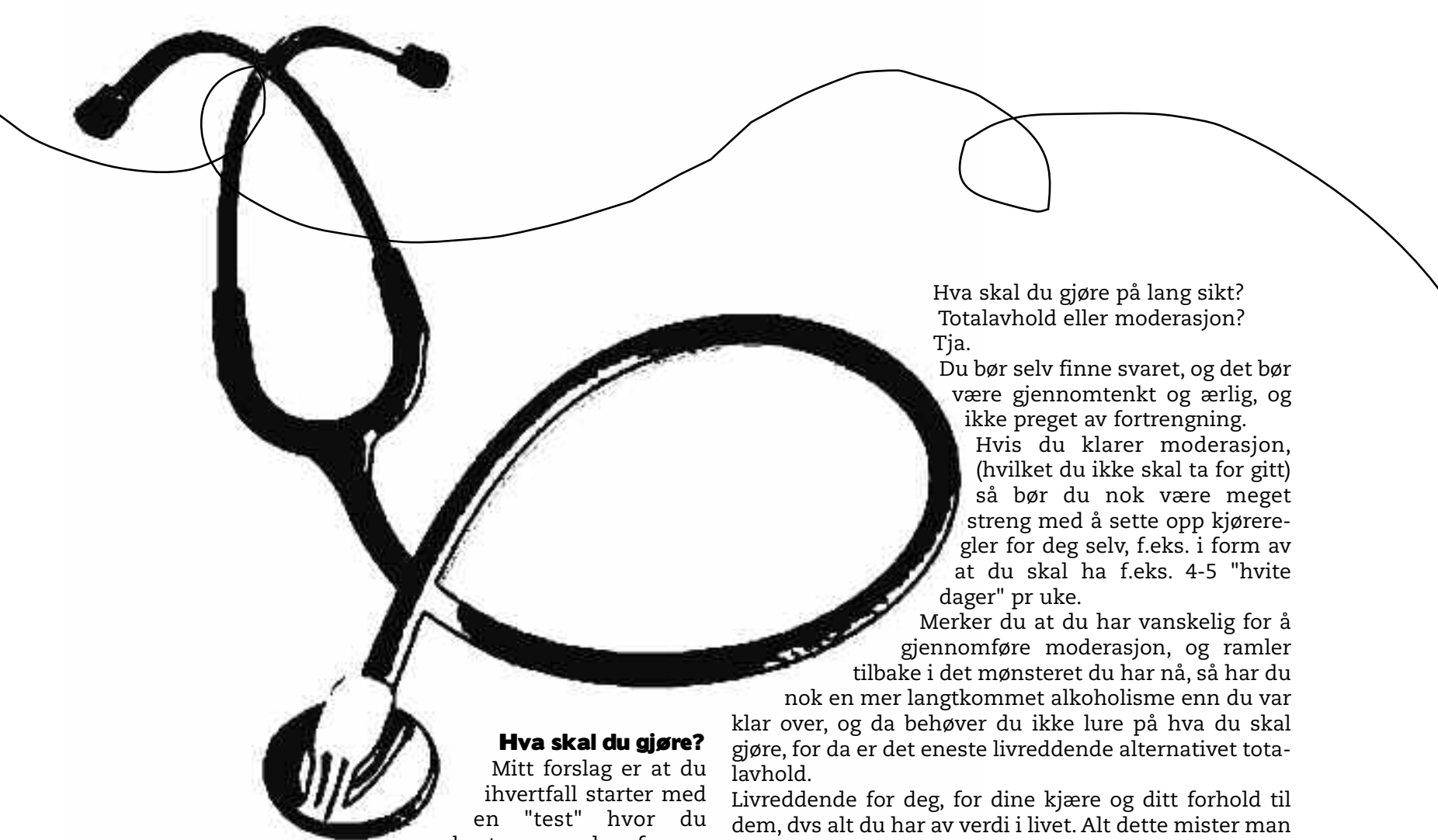
Du har åpenbart et for høyt og helseskadelig inntak av alkohol, og bør udiskutabelt gjøre noe med dette, før det gjør noe mer med deg.

Du har allerede flere av de velkjente tegn på begynnende alkoholisme, og jeg skjønner på ditt innlegg her at dette er noe du ikke tenker å la skure videre. Det er så viktige "røde lys" at du under ingen omstendighet må la dette skure, for som du vet, har ingen av oss noen garanti mot alkoholismens totale misere og destruksjon av alt fint ved livet, og her blinker rødlisene som bare det.

Alkohol er jo et meget vanedannende og avhengighets-skapende stoff, som kjent, og inntar vi det regelmessig nok over tilstrekkelig lang tid, så skjer det noe med oss uansett om vi vil det eller anerkjenner det.

Der er som kjent en del av de klassiske alarmsignalene som allerede har ringt for din del:

- utvilsomt skadelig høyt inntak (14-28 enheter pr uke)
- dagen fokuseres rundt planlagt alkoholinntak, du gleder deg til dette hele dagen
- alkoholinntak prioriteres over andre aktiviteter
- du endrer dine avgjørelser om å drikke mindre (planlagt te på kvelden blir vin istedet)
- anger om morgenen
- egen følelse av eller mistanke om å drikke for mye
- følelse av å bli styrt av alkohol
- alkoholinntak prioriteres over og forstyrrer aktiviteter som du faktisk ønsker, slik som f.eks. sosial omgang og trening
- begynnende svikt i kroppslig helse og form: liten energi, orker ikke å trene
- økt irritabilitet
- alkoholisme i familien er et ytterligere faresignal / risikomoment, som gjør at du må passe deg ytterligere!
- i tillegg lurar jeg på om du faktisk fortrengrer at det utvilsomt er alkoholeffekten du er ute etter, mens du faktisk "omforklarer" det i hodet ditt med at det er smaken du er ute etter. Slik er det selvfølgelig ikke, selv om du har lurt deg selv til å tenke at det er slik. Alt du forteller, bekrefter det motsatte, det vil si at det er alkoholeffekten du er ute etter.



Hva skal du gjøre?

Mitt forslag er at du ihvertfall starter med en "test" hvor du bestemmer deg for en måned uten alkohol. En slik test-måned vil også gjøre deg svært godt i både kropp, sinn og samvittighet!

Det er ikke utenkelig at det vil "stritte litt imot" hos deg når jeg lanserer den tanken, og bare det at det evt stritter imot, er noe som du skal tenke litt over. Det kan faktisk tale sitt klare språk.

Og så kan og bør du allikevel bestemme deg for å ta en testmåned uten alkohol, selv om du kanskje ikke har lyst. Du skal jo finne ut noe om deg selv og alkohol med denne testen.

Hvis du bestemmer deg for å ta en måned uten alkohol, og så merker at du ombestemmer deg underveis, selv om du hadde lovet deg selv at du ikke skulle ha lov til å ombestemme deg, så er det også et alarmerende varsku. Opplever du det som vanskelig, eventuelt med begynnende rastløshet (=abstinenser) så er jo det helt ualmennelig viktig informasjon som i beste fall kan gi deg en aha-opplevelse som kan forhindre deg å utvikle videre alkoholisme.

Hva skal du gjøre på lang sikt?
Totalavhold eller moderasjon?

Tja.

Du bør selv finne svaret, og det bør være gjennomtenkt og ærlig, og ikke preget av fortrenning.

Hvis du klarer moderasjon, (hvilket du ikke skal ta for gitt) så bør du nok være meget streng med å sette opp kjøreregler for deg selv, f.eks. i form av at du skal ha f.eks. 4-5 "hvite dager" pr uke.

Merker du at du har vanskelig for å gjennomføre moderasjon, og ramler tilbake i det mønsteret du har nå, så har du nok en mer langtkommet alkoholisme enn du var klar over, og da behøver du ikke lure på hva du skal gjøre, for da er det eneste livreddende alternativet totalavhold.

Livreddende for deg, for dine kjære og ditt forhold til dem, dvs alt du har av verdi i livet. Alt dette mister man gjerne om man lar "humla suse", og at det er slik, har vi jo alle sett så mange tragiske eksempler på. Det farligste er å bli kjepphøy, og tenke at det er noe som kan skje andre, men ikke meg.

Jeg kjenner deg ikke, og skal ikke være kategorisk, men jeg har ikke samvittighet til å la være å meddele deg min magefølelse: Jeg tror det eneste fornuftige og trygge du kan gjøre, er å slutte helt med alkohol.

NB alt som er sagt og tenkt i dette svaret, har ingenting med moralisme eller for/mot alkohol å gjøre, det er svar som er basert på det at vi faktisk har enormt med kunnskap om hva alkohol gjør med mennesker, og hvilke faresignaler det lønner seg å være på vakt for.

Håper at du kan ha nytte av mitt innspill her. Lykke til!

Vennlig hilsen Dr. Brynjulf Barexstein, allmennlege
www.lommelegen.no

Vi støtter gatemagasinet Klar

HERRE & KLIPPEN

Kronprinsens gate 7B

Tlf: 38 02 12 56



JULEKULTURER

Klar har snakket med tre mennesker av ulik kultur. Hvordan feirer de jul?

TEKST: LEIF STRØM

FOTO: TOR ERIK SCHRØDER

Apachene takker naturen for gavene

Lipan apachene i Texas snakker ikke om fortiden – bare om nået og fremtiden. Fortiden skal man ikke rote med. Naturen er livets veileder – solen bestemmer tiden og årstidene. Julen er helt annerledes der enn her – den finnes ikke.

Cynthia Trydal er Lipan apache. Hun vokste opp i et reservat i Texas mellom San Antonio og Waco. Landskapet var goldt, nærmest en ørken. Brennende hett og tre timers gange for å hente en bøtte vann. Cynthia vokste opp uten mamma – pappa var fra Spania og overlot barnet til de eldste i stammen. Det var det vanlige. De eldste ble sett på som de klokeste og sørget godt for lille Cynthia. Hun minnes sin barndom som lykkelig og trygg. Litt tøft var det nok å hente vann så langt borte, men det fantes kaktusfrukter på veien.

Krig og fred

-Det var viktig at vi ikke tok hele frukten bare for oss selv. Halvparten lot vi stå igjen slikt at de som kom etter oss også fikk noe å leske seg på. Det er slik jeg minnes ånden i stammen – vi delte alt som tilhørte naturen. Lipan apachene var ekte Bison jegere, og dyktige handverkere. Vi levde av vill frukt, men tvunget til å spise hestekjøtt når tidene var dårlige. Våre fiender var Comanchene. Vi kunne krige med dem i ni dager, men vi visste godt hvordan vi

skulle få fred. Vi kunne tilbringe deler av vinteren i nærheten av byer, og unngikk dermed konflikt med andre stammer/trivo. Vi skapte også allianser ved å gifte oss "inn" i andre stammer. Det vi kaller en Patrilokal ekteskap. Ble det skillsmisse ble bruden levert tilbake til stammen.

Cynthia sitter foran oss på en kafé på Torget i Kristiansand, småfrysende etter å ha småløpt over et iskaldt torg.

-Det eneste jeg ikke liker med Norge er kulda, sier hun. Jeg lærer aldri å kle meg med masse klær – det virker kvelende på oss som kommer fra varmere strøk.

Den store Skaperen

Ja, hvordan havnet du egentlig her i det kalde nord?

-Det er en lang historie. Jeg skal gjøre den kort. Pappa døde da jeg var ti år. Da ble jeg sendt til hans hjemland Spania for å bo hos en slektning der. Det var et kultursjokk av dimensjoner. Bare det å måtte gå i sko var en stor overgang. Vi indianere har heller ikke store kristne seremonier som katolikene – egentlig har vi ingen religion. Vi tror på Den Store Skaperen som vi kan kalle vår gud. Han styrer alle åndene, livet og naturen.

-I Spania ble jeg tatt med på alle de katolske kirkelige seremoniene – ikke fordi jeg likte det alltid, men jeg var jo bare ti år så jeg lærte meg de fleste bevegelsene og bønnene. Etter tre år ble jeg sendt tilbake til reservatet.

Fra Texas til Bykle

-Vi har ingen alder i vår verden, for vi teller ikke årene. Vi jenter får bare nye farger flettet inn i håret ved spesielle soleverv. Når vi har fått mange nok er vi modne for å gifte oss. Myndighetene i USA tillater ikke at barn over tretten år, uten foreldre, bor i reservatet. Derfor ble jeg sendt til en familie i Morgan City. Her var det baser for marinen hvor jeg senere traff min mann.

-Vi stiftet familie og flyttet direkte fra en brennende ørken i Texas til et snørikt Bykle. Fra kaktus til grantrær – fra tre timers gange for en bøtte vann, til rennende elver og bekker. Sjokk er et mildt ord – jeg var lamslått. Trodde ikke jeg skulle overleve.

Jul i apacheland

-Vi har ikke jul slik som her, men vi feirer "the winter solstice" vintersolverv. Den faller jo rundt den 21 og 22. desember. Det er for oss den korteste dagen og lengste natten i året. Vi har ikke kalender med årstider, måneder og årstall. Når solen er på det svakeste blir det sagt at Den store Skaperen går i dvale. Da er det tid for feiring.

-Via seremonier og ritualer markerer vi den offisielle dagen. Vi prøver å få sola tilbake fra sin lange vintersøvn. Vi vet ikke om vi vil overleve hele vinteren som er januar til april. Derfor markerer vi denne dagen som dere markerer jul med mat, sang og gaver. Dere bruker deres beste antrekk – det gjør vi også. Bare med forskjellige tradisjoner.



Insa Mbaye

-Vi takker vi for alt vi har fått av Den Store Skaperen. Det går mer på å være takknemlig for planter og dyrenes ånd - få en ny begynnelse, og avslutte det gamle livet. Ny årstid, ny vegetasjon, nye jakttider, ny start på alt liv. Mennene går inn i en hytte hvor de røker fredspipe (peyote) og mediterer for "å gå inn i seg selv". Kvinnene og barna danser rituelle danser i en sirkel på en egen plass.

Litt annerledes julemat

-Jeg husker vi hadde tørket bøffelkjøtt som var pakket i skinn (noen ganger også hestekjøtt). Kjøttet kunne ofte ha ligget lagret i flere år. Kjøttet ble stekt/grillet oppe på en trestamme og servert med frukter og planter. Det var godt.

-Ritualer med rensing, veiledning og besinnelse forgår via sjamaner eller av en av de eldste i vår gruppe. Lipan apache er dypt åndelig og lever ganske hellig. Å ha harmoni, balanse med naturen og seg selv er viktig for oss - slik at vi kan tilpasse oss alle slags miljø. Hvis vi ikke gjennomfører våre hellige ritualer kan det føre til sykdom og død.

Jul i Spania.

-I Spania er julaften 25. desember. Da har de feiret de hellige tre konger en hel måned. De har båret mat til Maria i kirken, servert julemat og ofret til Marias alter i hjemmene. De legger også mat på gravplassene for å hedre sine døde slektninger. På selve dagen er det seremoni i kirken hvor man kneler for Maria. Som julemat serveres en stor kalkun med vin, punch og egglikør. En stor granatfrukt ligger fremme - det er symbolet for fruktbarhet for kvinnene. Måltidet inntas ved midnatt - presis klokken 24 - og så er man oppe hele natten.

Jul i Bykle

Cynthia smiler når hun minnes sin første jul i Bykle.

-Det var helt utrolig - så annerledes enn der jeg kom fra. I Bykle er alt veldig høytidelig med masse gaver og høytidelig pynting. Jeg syntes det var unødvendig å pynte seg så veldig bare for å legge seg. Middag kl 18.00. Kålrabisuppe med elgkjøtt - ribbe og fjellørret - og rømmegrøt til dessert. Akevitt og øl. Jeg blir mett bare ved å tenke på det. Pakkeutdeling nøyaktig kl 20.00. Så gikk damene til sungs, mens mennene satt og drakk videre. Det var

nesten som i indianerreservatet: Kvinnene legger seg mens mennene fortsetter og drikke.

-Likevel synes jeg det er hyggelig at familien samles og deler tid sammen. I reservatet er det i dag mye alkoholisme og uvennskap. Det er ikke rart at de som forlater reservatet så å si aldri vender tilbake.

Respekterer alle religioner

I Markens står det høy staut mørk mann i flotte klær og selger kunst og bruksgjenstander fra Senegal. Navnet er Insa Mbaye og han kommer fra byen Dakar hvor han vokste opp. Siden har han fartet mye omkring i Europa og blant annet bodd i Milano i åtte år.

Ønsker seg en åndelig festival

-Jeg er kunstner og selger, sier han - jeg jobber mye med skinn og selger min egen kunst til de som liker den. Jeg lager mest bruksgjenstander og pyntegjenstander, men kan også produsere klær. Jeg brenner av lyst til å gjøre noe for denne byen (Kristiansand) - med eget lokale kunne jeg drive med åndelige ting. Jeg er meget åndelig og kan shante med mine trommer - det gir ro gjennom forskjellige meditasjoner.

Min guru eller åndelige veileder bor i Senegal og jeg vil invitere han hit. Tenk om vi kunne lage en festival hvor vi kunne snakke om religion og kjærlighet. Vi må lære nye ting hver dag - lære både fra Gud og mennesker.

-Jeg er, som de fleste i Senegal, Sufi muslim. Det er en fredelig religion som ikke har fiender. Vi respekterer alle slags trossamfunn. Jesus var for oss en stor åndelig profet, men Koranen er vår bibel. Våre ledere stammer jo egentlig begge fra Abraham. Navnet mitt Insa betyr faktisk Jesus. I vårt land er det nitti prosent muslimer, åtte prosent kristne og 2 prosent som ikke tror.

Lam til jul

-Julen i Senegal er ikke stort annerledes enn her. Riktignok går vi ikke i kirken/moskeen eller har noen



Shahba Lafit

religiøse skikker i forbindelse med julen, men vi har en fest. Spiser lam 24. desember og deler ut gaver til barna. Grunnen til dette er at vi i generasjoner var en fransk koloni – de tok med sine europeiske vaner og overførte dem til oss.

-Vår store fest er i Touba – vår hel- lige by. Der har vi en stor festival i januar. Dit burde du komme! Og glem ikke at jeg gjerne vil gjøre noe for Kristiansand. Kan du skaffe meg lokale? Det er kaldt på gaten nå (iskald november).

Afghanistan feirer bare nyttår

Shahba Lafit kom til Norge som flyktning fra krigen i Afghanistan for seks år siden. Hun hadde med seg to barn under flukten – to barn har kommet etter i den senere tid. Shahba er sunnimuslim og bruker

gjern e burka når det passer. Hun sier at det er vanlig – noen bruker burka, andre ikke. Det er frivillig.

-Vi feirer ikke jul i Afghanistan, sier hun – bare nyttår den 22. mars. I følge vår tidsregning er det nå år 1389. Denne dagen stiller vi i stand til stor fest med mye mat – fem eller seks retter: Qabuli palan, manto, ashak, landi Palaw, Naring Palaw. Etter måltidet går vi ut og nyter naturen. Vi oppsøker vakre steder – tilsvarende Ravnedalen her i Kristiansand. Etter at vi har kost oss i naturen besøker vi slekt og venner. Vi starter gjerne med de "eldste og klokeste" – besteforeldre og går nedover derfra. Vi ønsker hverandre godt nytt år. Barna får Afghani.

Tilpasser oss norsk kultur

-Vi har som sagt ikke noen tradi-

sjon for å feire nytt år som her. Men fordi vi bor i Norge feirer vi også nyttårsaften – på norsk vis. Vi vil jo gjerne tilpasse oss den nye kultu- ren i det landet vi har kommet til. Vi pynter oss og handler mat i god tid – prøver å finne vårt beste humør. Vi koser oss, spiser og dan- ser hjemme før vi drar til byen for å feire sammen med andre borgere og se på fyrverkeriet

Muslimenes andre store høytid er Eid. Den kommer etter Ramadan – muslimenes hellige måned - som blant annet innebærer faste i tretti dager. Fasten betyr at man ikke spi- ser mens solen er oppe.

-Eid varer i tre dager, men her i Norge har vi fri bare en dag. Alle tar med seg mat til festen og vi spiser og koser oss. Vi har hatt fest i Samsen og flere andre steder i byen.



Grunnen til dette er at vi i generasjoner var en fransk koloni – de tok med sine europeiske vaner og overførte dem til oss.



Inviterer frivillige organisasjoner, statlige, kommunale og fylkeskommunale etater til:

SEMINAR OM BOSTEDSLØSHET FOR VANSKELIGSTILTE

Onsdag 2.februar -2011
Kl.10:00 til 17:00

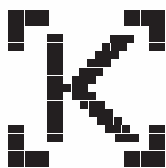
Frivillighetens hus, Solbergveien 14, 4615 Kristiansand

Det europeiske fattigdomsåret 2010 er slutt, men det er dessverre ikke fattigdommen. Stiftelsen Klar vil i tiden fremover holde fokus på denne problematikken - også i årene som kommer. Dette gjør vi ved å holde seminarer der ulike sider ved fattigdommen blir satt som tema. I år setter vi delfokus på bostedsløshet.

I fjor delte Klar ut en fattigmannspris. Det gjør vi også i år, men for ikke å kollidere med navnet til lignende priser, vil denne prisen fra i år av bli tildelt under navnet Klar-prisen. Vinneren er den politiker/byråkrat i Agder som har bidratt til å sette offentlig fokus på den akutte fattigdommen. Vinneren er allerede pekt ut, og vil motta prisen under dette seminaret.

Vi ber alle inviterte sette av onsdag 2. februar til dette viktige seminaret.

Med vennlig hilsen
Oddmund Harsvik
Daglig leder Stiftelsen Klar



GATEMAGASINET KLAR

Tilstedeværelse • Toleranse • Ydmykhet

Mobnr: 41127153, Tlfnr: 38028433,
Kronprinsensgt. 10, 4610
Kristiansand

Seminaret støttes av:



PROGRAM:

- 10:00 – 10:20. Presentasjon av deltakerne
- 10:20 – 11:00. Innledning om boligsituasjonen og hvilke midler kommunen rår over. Helse og sosialsjef Lars Dahlen og enhetsleder Lisbeth Bergstøl.
- 11:00 – 11:20. Klar formidler gatefolkets erfaringer med å være hjemløse
- 11:20 – 12:00. Oppfølging av rusavhengige i midlertidige boliger. Hilde Stokkeland, SOFOT Kristiansand, beskriver situasjon og behov.
- 12:00 – 12:30. Lunsj.
- 12:30-13:10. Mangel på kreditverdighet. Hvordan kan vanskeligstilte skaffe egen bolig? Karina Culley, Husbanken
- 13:10 – 13:20. Pause
- 13:20 – 13:50. Fyr-poet, Sondre Foyen Gullvåg leser egne dikt. Knut Mørland om rettigheter og mangler for de akutt fattige.
- 13:50 – 14:00 Vi deler ut Klar-prisen for 2010
- 14:00- 14:25. Varaordfører i Kristiansand, Mette Gundersen: Har politikerne evner og vlje til å gjøre noe for de akutt bostedløse?
- 14:25 – 15:05 Hva gjør mangel på et sted å bo med oss som mennesker? Ved professor Hans Herlof Grelland, UiA
- 15:05 – 15:15: Pause
- 15:15 – 16:00: Lars Verket, padlosof, fotograf, forfatter og blogger, om reduksjon av overforbrukssamfunnet.
- 16:00 – 17:00: Spørsmål og debatt
- 1700: Slutt



JULEGAVE FORSLAG

**Vanskelig å komme på hva du skal kjøpe til venner
og familie til Jul?**

Hva med noen nummer av Gatemagasinet Klar?
Det er et kinderegg. Du gleder venner, og du støtter selgerne og
Stiftelsen Klar.



"Mormor bor på månen, sammen med Thor med hammeren og julenissen" **(Emil 5 år)**

Da det ble julaften og julestjerna lyste over jomfru Maria mens hun vasket trappa, skrev Alf Prøysen "Julekveldsvisa". **(Are 6 år)**

Maria var gift med Josef, men så ble hun gravid med en fallende engel. Derfor måtte de kjøre eselet helt de kom til et ungdomsherberge. Men der fikk de ikke komme inn. Til slutt måtte de bo i en gammel, råttne låve som en eller annen bonde eide, og Jesusbarnet måtte ligge oppi en skål mens eselet fremdeles stirret på ham.
(Finn 7 år)

Det viktigste når man gifter seg, er at man har en god monolog. **(Karina 8 år)**

I gamledager sa man "Jeg elsker deg" til folk. Nå trenger man heldigvis ikke å anstrenge seg så forferdelig skrekkelig lenger. Jeg tror det holder at man sier: "Kom hit!". **(Holger 8 år)**

En hestekraft er den energien som trengs for å trekke en hest fem hundre meter på ett sekund. **(Eyvind 10 år)**

En vibrasjon er en bevegelse som ikke vet hvilken vei den skal gå. **(Rune 8 år)**

Vann plystrer ved hundre grader. **(Mons 9 år)**

Kroppen må ha mat for å overleve. Italiensk salat koster over fem kroner kvadratmeteren. **(Henrik 7 år)**

Det går ikke an å gjemme brokkolien i melkeglasset. **(Jonny 6 år)**

Blåbær er innmari godt, fordi det er syltetøy inni dem. **(Bjørn 5 år)**

Noen steder er det så varmt at de som bor der må bo andre steder.
(Elin 8 år)

Asyl er en by utenfor Russland. **(Håkon 8 år)**

Anarki er et land hvor kongen er dronning. **(Tore 11 år)**

Jomfruelig land er et sted hvor menneskehender aldri har satt sine føtter. **(Hans Petter 7 år)**

Julenissens kropp er rød og hvit fordi han er reklame for Coca-Cola.... **(Julian, 5 år)**

Kineserne kommer nok ikke til den vanlige himmelen. Kanskje de kommer til den syvende himmel? Eller til den himmelske fredens plass.
Noen steder er det så varmt at de som bor der må bo andre steder. **(Elin 8 år)**

Asyl er en by utenfor Russland. **(Håkon 8 år)**

Det beste med Gud er at han liker slemme barn. Han er den eneste som liker slemme barn. **(Remi 8 år)**

Damer kan ikke BLI kjøpt opp som fotballspillere. Rett og slett fordi de ikke er dyre nok ... **(Svein 7 år)**

Gamle folk kan ikke lenger få barn fordi de har tørket opp innvendig, og babyer må jo ha vann mens de gror. Heldigvis, sier nå jeg, for ellers kunne man jo risikere at besteforeldrene fikk massevis av onkler og tanter som kanskje ble yngre og yngre. **(Knut 9 år)**

Voksen: Har du kjæreste?"

Barn: Nei, jeg skal ikke ha kjæreste i barnehagen

Voksen: Hvor skal du ha kjæreste hen da?

Barn: Når jeg skal bli stor, skal jeg gå langs veien å finne meg en!"

(Ronny 7 år)



1.

**Monique
Kristiansand**

-Jeg synes om hele pakka med jula,
gaver, pakker, familie, mat og sånt.
-Og så skal du jo kjøpe gaver?
-Jeg synes det også er flott!

2.

**Thea
Kristiansand**

-Julen er flott. Vi har fri fra skolen,
får og gir julepressanger. Spiser god
mat pluss at familien samles. Vi har
fri fra skolen og får tid til å være
sammen med gode venner. Nei, jeg
blir ikke for gammel til å synes at
julen er fin!

3.

**Roger
Kristiansand**

-Julehøytiden er en
samles og vi får tid
men. Som en kristen
jeg imidlertid det er
påsken og pinsen.
religiøse budskaper
Julen er mer en kos



Hvilke forhold har du til julhøytiden, spør vi Fem på gaten

4.

**Erik
Kristiansand**

-Jeg har bursdag i dag, fyll 16 år.
-Gratulerer. Hva liker du best, bursdager eller jul?
-Det vet jeg ikke, men jeg liker julen veldig godt.
-Hva liker du best, at Jesus ble født eller alle gavene?
-Begge deler, og jeg har ingen ting imot å gå i kirka i jula.

5.

**Kristian
Kristiansand**

-For meg betyr julen at familien er samlet, og at vi koser oss. Og ikke minst at vi har skolefri.
-Mange sitter alene i julen, og synes det er vanskelig. Tenker du over det i julen?
-Jeg tenker ikke mye over det, men synes det er leit at alle ikke har det like godt som meg. Jeg gleder meg veldig til jul.



DA JULENISSEN ØDELA JULEN

Som voksne husker vi tilbake til fireårsalderen, hevder barnepsykologer. Forleden drømte jeg om en barndomsopplevelse fra det alderstrinnet, en opplevelse jeg aldri før i mitt 60-årige liv har tenkt på: Om den gang jeg fikk julen ødelagt av Julenissen.

TEKST: **ODDMUND HARSVIK**

FOTO: **THINKSTOCK**

Vi bodde svært trang, den gang i 1954. Jeg hadde nettopp fylt fire år og bodde i andre etasje i mammas foreldre sitt hus, sammen med mamma, pappa og storebror, Håkon. Han fylte seks år et par måneder etter min bursdag. Leiligheten bestod av kjøkken, et lite spiskammers, en koselig liten stue med enorme, trygge gode møbler og to soverom. Do og badekar var i første etasje. Her var også en leilighet hvor to familier bodde: Bestefar, bestemor, min mors søster, hennes mann og mine tre søskenbarn: Brit-Anne som var ett år eldre enn meg, Arnljot som var tre år og nyfødte Marina. Leiligheten bestod av et soverom, et romslig kjøkken, en god og lun hverdagsstue, pluss en spisestue til jul og andre høytider, ellers ble det kun benyttet som soverom for tante og hennes familie.

Det var trangt om plassen inne, men vi hadde stor bolteplass på utsiden. Alle vi barna følte trygghet i å ha så mange voksne rundt oss. Vi hadde alltid noen å sladre til hvis vi følte oss urettferdig behandlet av mamma og pappa. Bestefar passet alltid på at det ikke ble festet eller at våre foreldre ikke kranget for høytlytt. Vi barn kom alltid i første rekke, men det måtte ha vært vanskelig for våre foreldre som aldri fikk lov til være for seg selv.

Opplevelsen jeg ble minnet om gjennom en drøm, ca 56 år etter at den skjedde, foregikk på julaften. Sengetøy og madrasser var fjernet fra spisestua. Her var pyntet med julestjerner, klokke og glitter i tillegg til et svært juletre, med levende lys, papirhjerter med godterier og engler vi barna hadde fått hjelp av de voksne til å lage. Vi spiste pinnekjøtt og drakk hjemmelaget saft til. Det var appelsiner og epler på bordet, noe som slett ikke var noen hverdagskost. Fukt var eksklusiv luksus den gangen. I tillegg sto der bokser med shetlandsgodterier som pappa, onkel og bestefar fikk kjøpt på utførsel ved fiske rundt Shetland.

Under middagen ertet de voksne oss med spørsmål om vi trodde vi hadde vært snille nok til at nissen ville

stoppe ved huset, nesten på toppen av en bratt veibakke. Min bror Håkon skrøt av alle ærendene vi hadde sprunget for mamma og bestemor, mens pappa, onkel og bestefar var på fiske med bestefars 70 fots store fiskebåt.

Jeg kjenner enda gåsehuden reise seg av den gode varmen og tryggheten jeg følte. Trangboddeheten, som i dag ville ha vært et stort problem, var for meg og de andre barna en varm og god trygghet, den gav rom for samhörighet og varme jeg ikke klarte å sette ord på. Om natta skulle jeg og min storebror ligge anføttes i den smale enkelsenga. Vi skulle snakke om foreldrene våre, lytte til samtale, og til den forventede høyrøstheta når de voksne samla seg til et slag høytlytt spill bridge. Dette var hjemmet vår. Vi hadde lite penger, men massevis av samhörighet.

Etter middagen fortalte min onkel at han måtte en tur ut og hilse på sin søster. Han lovet oss å være snar, og da noen av oss maste om å få bli med, avsto han med et smil at det kunne vi ikke.

"Tenk om nissen kommer med gaver mens dere er borte?"

Og bare fem minutter etter at onkel var dratt, banka det på døra. Bestefar gikk ut for å åpne, alt mens han mumla passe høyt: "Jeg lurte på hvem det er som kommer på denne tiden på en julaften?"

Vi hørte han utbryte idet han åpna døra: "Neimen er det ikke nissen. Kom inn nissefar, her er mange snille barn som venter på deg"

"Er du sikker på at de har vært snille dette året da", brumlet nissen med en dyp, vennlig og litt kjent stemme, uten at vi klarte å plassere den.

"Ja, her er det bare snille barn. Men du kan jo spørre dem selv", foreslo bestefar.

Jeg kjente hvor spent jeg var. Tenk om jeg ikke var snill nok. Tenk om nissen gav til de andre og ikke til meg. Tenk om nissen...."

Og plutselig sto nissen foran meg. Joda, han hørtes snill

ut, men han så merkelig stiv og rar ut. Ubevegelig i ansiktet, ikke en bevegelse i de rødmussa glatte kinna, og skjegget.

"Har du vært snill gutt da" brummet han.

Jeg fløy opp i fanget til mamma. Krøp så tett inn til henne jeg bare kunne.

"Jaja, du har vel det. Men har du vært snill", spurte han storebroren min?

"Ja", svarte Håkon. "Jeg har vært så snill så"!

Jeg kjente en enorm beundring for den modige storebroren min som jeg aldri hadde kjent før. Tenkt han svarte nissen, han tok ham i handa og takka pent for pakken han fikk. En lang pakke med julepapir rundt, og en lapp der det sto fra nissen, bestefar, onkel og pappa. "Denne er fra oss mannfolka til en stor gutt", humra nissen.

Håkon rev opp pakken, og han jubla da han fikk av julepapiret som avdekket et hjemmelaget gevær. Et slikt gevær som de skikkelig store guttene på 8-9 år hadde. Langt, med spor i som pilene skulle legges i, og et rødt syltetøystrikk som skulle strekkes bakover, legges ned i et hakk, og når våpenet skulle avfyre, var det bare å vippe stikken ut av hakket med tommelfingeren, og dermed ble pilen presset ut fra geværet med stor fart.

Håkon jubla sånn at jeg en stund glemte å være redd. Men så kom nissen mot meg igjen. "Jeg har en pakke til deg også", sa han så vennlig han kunne.

Jeg hørte den snille stemmen og så det ubevegelige ansiktet. Plutselig så jeg at det var Håkons røde topplue han hadde på. Hvor hadde han fått den fra? Jeg kjente panikken tok meg, og jeg hoppa ut av mammas fang. Sprang bak den store tunge sofaen. Der hyperventilerte jeg og hylte av mine lunger kraft. Mamma kom for å trøste, samtidig kjeftet hun på bestefar som lo, og hun ba nissen få av seg maska i en fart. Og det gjorde han. Nissen bøyde seg over meg. Dro til side ansiktet sitt, og frem kom onkels ansikt.

"Det er jo bare meg som her kledd meg ut", sa han og satte masken på plass igjen. Dette ble for uforståelig for meg, og selv om jeg var pottetrent, fylte jeg buksa med tarminnholdet. Nå skjønnte de voksne at dette var virkelig alvorlig, jeg var rett og slett hysterisk.

Bestefar tok nissen i nakkekragen. "Nå tror jeg du må sette igjen gavesekken og gå til andre barn", sa han strengt men vennlig mens han ført nissen mot utgangsdøra. Noen minutter senere kom onkel tilbake. Jeg hadde roet meg, blitt stelt og skifta på i mellomtiden, men da onkel ville ha meg på fanget, var jeg litt skeptisk. Tenk om det var nissen under ansiktet til onkel?

Selv om tittelen på denne historien er dramatisk, tror jeg at jeg alt i alt likevel fikk en fin jul. Barnesinnet er vårt, men fleksibelt. Nye inntrykk overskygger gamle. Og det er de beste opplevelsene som blir sittende. Jeg husker ikke hva jeg fikk i pressanger denne julen. Men regner med det var hjemmestrikka votter, sokker og gensere. I tillegg fikk jeg helt sikkert noen harde pakker, enten kjøpt på Shetland, eller snekra sammen av onkel, bestefar og pappa i fellesskap. Fellesskapet i det trange hjemmet vårt, gav meg en god start på livet, nesten uten alkohol. De problemene kom da vi flytta for oss selv i eget hus, noen år senere.





T5 -EN OASE FOR DE MEST VANSKELIGSTILTE

T5 i Arendal er et sted å være, et sted å trives, et sted å føle seg trygg på egne premisser. T5 er det eneste stedet i Arendal der det ikke stilles krav, ikke forlanges betaling – hvor de svakeste i samfunnet kan være seg selv.

TEKST: **LEIF STRØM**
FOTO: **TOR ERIK SCHRØDER**



Halvor Torp 📍

Det som skiller pastor Svein Arild Reiersølmoen fra resten av klientellet på T5 er et stort kors i et kjede rundt halsen. Han sitter midt i blant de besøkende og nyter et måltid med laks. Han smiler og slenger bemerkninger til de andre og har tilsynelatende et avslappet forhold til de narkomane og de andre gjestene i kafeen.

Alle kjenner seg velkomne

Når vi endelig får hans oppmerksomhet bli vi vist til et lite bord i hjørnet. Intervjuet kan begynne. Imidlertid blir vi stadig avbrutt av smilende kvinner og menn som har en morsom eller vennlig bemerkning å komme med. Det slår oss at stemningen her på T5 er

full av menneskelighet og trygghet. Det er tydelig at her kan man være seg selv, enten man er sliten, lett ruset, stamgjest eller besøkende som vi. Et evig surr av stemmer og hjertelige latterutbrudd gjør samtalen litt oppstykket, men også ekstra hyggelig.

-Vi er et lavterskeltilbud, sier pastor Svein. Her stiller vi ingen krav eller tar betaling. Alle er velkomne som de er på godt og vondt. Vi tvinger ingen inn i et mønster eller en kristen tro på noen måte, men som prest lytter jeg mye og har mange gode samtaler med de som vil. Et eget rom ovenpå gir oss ro og tid til refleksjoner over livet. Vi har

også en feltsykepleier tilknyttet stedet.

Et godt supplement til kommunens tilbud.

T5 senteret drives av Blå Kors og her tilbys gratis mat, dusj og klær til de som trenger det. Stedet er åpent fra kl ni til femten og serverer middag to ganger i uken. Ellers er det brødmat. Daglig leder Halvor Torp mener at den viktigste oppgaven til T5 er å gi rusbrukerne et trygt og fast holdepunkt i livet.

-Her er det alltid åpent og ingen krav. Vi har forsøkt med forskjellige aktiviteter – blant annet noen båtturer på fjorden her ute. Til den ene turen ønsket tretti å være med.

Ti personer møtte til avreise. På en annen tur reiste vi med to personer. Selv om mange gjerne vil være med på ulike aktiviteter er det ofte slik at man hopper av i siste liten. Forpliktelser er stressende og da funker det ikke.. Vi tar oss av de mest slitne og prøver å gjøre hverdagslige ting som gir trygghet.

-Vi har et par stykker som feier i byen, her ønsker vi at flere blir med -Gatemagasinet Klar har vist seg å passe for en del. Det har hatt en fantastisk fin effekt. Det gir dem arbeid og relasjoner. Mange vil prate med selgerne – ja, de får ofte hele livshistorien til kjøperen. Det er klart egenverdet til selgerne øker med dette. Det kan også ha gode langsiktige virkninger.

Steller dere i stand noe til jul?

-Å ja, sier de i munnen på hverandre. Lille julaften har vi en stor festlig aften her. Roar Josefsen som er daglig leder i Viking, sponser middagen. Resten av året lager vi maten selv. Gaver tigger fra blant annet fra forretningene rundt omkring, så det blir en skikkelig julestemning. Våre frivillige gleder seg til dette arrangementet – andre

som gjerne vil være med er vi nødt til å si nei til. Vi spør dem heller om de ikke kan komme resten av året når vi trenger frivillige.

-Selve kvelden har vi tretti-førti gjester, men alle kan ikke eller orker ikke å delta på festen. Derfor har vi et samarbeid med miljøarbeidstjenesten. To biler kjører rundt med pakker og mat hjem til folk. Dermed får også de en følelse av at det er jul.

-Det er en svært positiv stemning og innstilling til T5 i byen – det vises ved at for eksempel Tyholmen Hotell (nærmeste nabo) bidrar med støtte i form av penger.

Eieren og direktøren ved hotellet har vært over hos oss og servert julemiddag. Laksen vi serverer i dag har vi fått fra ICA-distribusjon. Derfra får vi ofte mat – det kan være hele paller med egg og

kylling. Andre butikker bidrar også så det monner.

Kriminalomsorg i frihet

Lillian Jensen kommer innom bordet vårt og slår seg ned. Hun har praksis i Kriminalomsorg i frihet og skal snakke med en av gjestene som soner samfunnsstraff. Han har skikket seg bra og har sin siste dag ved T5 akkurat denne dagen. Han har hatt malerjobb og hadde forpliktet seg til å være på T5 tre dager i uken fra kl 11 til 14. Lillian mener at det er viktig at straffedømte får litt struktur i livet før de slippes løs på samfunnet igjen.

Lillian studerer til sosionom på siste året. Hun følger stort sett de andre for å lære, men har også ansvar for 3 egne fanger. Jobben består mest i å ha samtaler og forebygge vold. De har også mestringskurs.

Et hjerte som brenner for de svakeste

Hei! smiler Trygve i forbifarten. Han har en stor bunke Klar under armen. -Trygve er en av de mest aktive selgerne og gjøre det meget bra, sier Halvor.

Halvor Torp har vært daglig leder ved T5 siden 2000. Han er egentlig fra Tvedestrand og utdannet seg til flymekaniker på Kjevik. Senere ble han verkstedsleder ved EB i Risør og daglig leder ved Eikely i Froland – et kjent kurs og leirsted. Etter hvert ble han med på starten av Musikk kafeen i den gamle rutebilstasjonen i Arendal. Her var han styreleder. Da kafeen hadde samme eier som T5 senteret, ble han også med i dette styret i 1995. Musikk kafeen var et rusfritt sted for ungdom. Cd spilleren gikk og ungdommene koste seg. De likte å sitte og prate og kose seg.

Men nå gjør Halvor en kjempejobb for en gruppe mennesker som har det svært vanskelig. Vi kjenner til at folk i miljøet mener at dette er et fristed hvor de ikke bare får mat og kroppsvarme. Her møter de også respekt.

-Lørdag 6.november hadde vi stand i byen i forbindelse med Frivillighetsdagen. Seksti lag og foreninger presenterte sine tilbud. Vi sto ute hvor vi brant bål i ei tønne og pratet med forbipasserende, forteller Halvor Torp.

Klar ønsker alle ved T5 en riktig god jul.

Trygve -en av de mest aktive selgerne! 📞

Pastor Svein Arild Reiersølmoen







BOSTEDLØSE ER SJAKKMATT

I en reportasje i gatemagasinet nr. 15, siterte undertegnede ansatte på at det ikke hadde vært overdoser i Eigirsvei. Flere beboere i de midlertidige boligene hevder nå at dette slett ikke er tilfelle lenger.

TEKST: **ODDMUND HARSVIK**
FOTO: **ODDMUND HARSVIK**

En fra miljøet kommer inn i redaksjonen og hevder at det var feil å sitere ansatte i Eigirsvei på at det ikke var overdosetilfeller siden boligene ble opprettet.

-Nå er det overdoser i forbindelse med de midlertidige boligene så og si hver uke. Mannen forteller videre at han ble slått ned og ranet under et besøk i "leiren".

Alle i rusmiljøet kaller nå de 14 faste boligene og de 18 midlertidige boligene på baksiden av Eigirsvei for Rusreiret, Leiren eller Brakkeleiren.

Flere hevder at det nå ikke er noen vits å gå til kommunen lenge for å søke bolig, fordi de da kun blir henvist til Eigirsvei. Hvis de sier de ikke ønsker å bo der av ulike grunner, de fleste fordi de har selvinnsikt til å se at de da vil ramle på en skikkelig ruskule, så kan kommunen toe sine hender. De har da gitt søkerne et tilbud, og det er det loven krever de skal gjøre. Bostedløse føler at de er blitt satt sjakk matt av kommunen. -Jeg kommer aldri til å flytte inn i de boligene i leiren, verken de midlertidige eller de varige boligene, som ble bygd for å være overgangsboliger til noe annet. Før skal jeg bo på gaten, fastslår varsleren.

Varsleren ønsker ikke stå frem med navn, men han hevder at de ansatte ikke klarer å følge med på alt som skjer der.

-Folk blir banket opp og truet, uten at noen griper inn eller ringer politiet. Og det er mange overdosetilfeller der.

Noen dager før varsleren kom, var en ung kvinne innom for å spørre om vi kunne rettleder henne i systemet, slik at hun slapp å flytte til "leiren". Undertegnede var ikke

inne, men damen skulle komme tilbake om en time, avtalte hun med distribusjonsansvarlig. Da skulle hun få snakke med undertegnede.

Damen kom imidlertid ikke tilbake. Men jeg ble fortalt at hun hadde sagt at hun var på besøk i leiren to ganger i løpet av en uke, og begge gangene ble det overdoser.

Vi håper for de bostedsløse sin skyld at kommunen innser at 18 midlertidige boliger pluss 14 varige boliger, sydd sammen på et lite område ikke blir annet enn en svingdør. En dør der folk som kommer fra institusjoner, noen har vært nyktre i månedsvis, så blir de tvunget til å bo i denne leiren, og deres eneste løsning for å takle dette, er å ruse seg.

Et komplekst problem

Enhetsleder i SOFOT Kristiansand, Hilde Stokkeland, mener kommunen er godt bemannet i Eigirsvei. Ambulerende tjeneste har base der, de er fire personer på vakt på dagtid, tre på kveldstid i tillegg til at feltsykepleien er der.

-Og vi har et veldig godt samarbeid med politiet.

Enhetslederen innser at det er en del overdoser der, men hun føler at de har oversikt og en viss kontroll.

-Vi holder jo kurs i livredding både for brukerne og de ansatte. Så langt har det ikke vært dødsfall av overdoser i de årene vi har hatt boliger i Eigirsvei. Men vi kan ikke gå inn og kontrollere hver enkelt leilighet, fastslår hun.

Hilde Stokkeland understreker at en del av brukerne som reserverer seg mot å bo i Eigirsvei, har avslått

tilbud andre tilbud, eksempelvis til behandling før de avslår botilbudet.

Dette er saken.

I 2005 satte Kristiansand kommune sammen 15 brakker til 15 små overgangsboliger, ca 14-15 kvadrat. Det var ment at beboerne skulle komme seg videre til andre boliger etter hvert som de dokumenterte boevne. Dette har fungert dårlig. Omsorgsboligene er nå fått status som varig bolig for beboerne. Gjennom flere år har kommunen brukt campingplasser i Søgne, Hamresanden og på Wehustoppen, tilhørende Vennesla kommune, som midlertidige boliger. Dette har blitt kritisert av flere grunner. Først og fremst at beboerne er blitt kastet ut når turistsesongen begynner, men også fordi boligene ligger utenfor hjemkommunen. I tillegg har beboerne ikke fått den oppfølging de har krav på, noe som igjen har ført til uro, rus og kriminalitet i nærområdet.

Som et hastevedtak, ble det satt i gang plassering av 18 brakker som skal være midlertidige boliger i Eigirsvei. Disse skal erstatte behovet for å leie hytter på de nevnte campingplassene.

I følge loven skal kommunen tilby akutte bostedløse et midlertidig sted å bo innen 24 timer etter at vedkommende har søkt om dette. Midlertidig bolig skal ha tre måneders varighet. Kommunen har ingen plikt til å skaffe bostedløse varig bolig, utover at de skal være behjelpelig med å søke. Hvis den bostedløse ikke aksepterer de tilbud kommunen kommer med, har kommunen ikke plikt til å finne andre løsninger.

FESTFOLKET HYLLER NATTRAVNENE

Bortsett fra at enkelte hadde problemer med at jeg var i mot billigpils, så var det å gå gjennom Markens med natteravnvestene på, den reneste parademarsjen. Spesiell stas var det å komme i gruppe med fjorårets Natteravn, Anne Hilde Carlsen Wguen. Hun har gått natteravn hver lørdag i 20 år.

TEKST: **ODDMUND HARSVIK**
FOTO: **ODDMUND HARSVIK**

Ordningen med natteravnene ble adoptert fra Sverige til Kristiansand våren 1991. Det er et samarbeid mellom politi, hoteller i byen og Kristiansand Kommune. Hotellene bytter på å være hovedbase. De varter opp med kaffe og før natteravningen starter klokken 2300 og med varm mat og rundstykker i pausen klokken 0100. Vandringer avsluttes klokken 0300. Hovedkontor for denne lørdagen, var Ernst hotell. Inkludert undertegnede var vi 11 natteravner denne vakten. Etter en kort briefing fra politiet, gikk vi til politistasjonen for å få utdelt vester. De faste vandrerne hadde sine egne jakker.

-Vi går så ofte vi kan, sier en av mine tre medvandrere, Lene Therese Watsen Røynås. Det har hendt at jeg har hatt min datter med, i tillegg til at mamma går like ofte som meg, smiler hun og nikker mot Anne-Karin Watsen.

Anne Hilde Carlsen Wguen forteller at også hun har hatt sin datter med i blant. Hun har travet som natte-

ravn hver lørdag i 20 år, og ble i fjor vel fortjent belønnet med å bli årets natteravn. Det skulle bare mangle. Klar foreslår gjennom denne reportasjen Anne Hilde til mottaker av den neste Frivillighetsprisen.

Publikums respekt

I løpet av natten ble jeg imponert flere ganger over mine medvandreres årvåkenhet.

-Der står det noen og knuffer. Vi går dit og stiller oss en stund.

Og alt knuffing opphører så snart vi ankommer. Selv om vestene bæres av en mann og kvinne på 60 år og to middelaldrende damer, så er respekten så stor at selv fylletemperaturen legger seg. I tillegg er det flere som kommer bort for å fortelle om hvilken flott jobb de synes nattevandrerne gjør. Mange vil gi damene klemmer, og svært mange kjenner mine co-vandrere igjen, enten fra privatlivet eller fra deres hyppige nattevandrevakter i byen. Selv får jeg et par henvendelser fra folk som vil diskutere hvorvidt pils

skal være billig eller ikke. En er enig med meg, den andre uenig. Det ble bare en hyggelig avveksling, men verre var det med ham som stilte seg opp foran meg, nesten rødsprenget i ansiktet av sinne. Han hadde ikke helt argumentene i hold, og begynte derfor å bli personlig.

Blir utsjelt

"Hvorfor skal vi ha dyrere pils? Du som ikke fikk bo i ditt eget hus en gang", freste han, og jeg kjente han igjen som en av de som var på visning i hjemmet mitt i Eventyrveien i år 2000. Jeg tapte store penger på et prosjekt, og huset ble den gang solgt på tvangsauksjon. Da heller ikke det synes berøre meg, påsto han at jeg hadde dyttet på ham en hybelboer, en jeg hadde vært støttekontakt for i mange år. Denne hybelboeren hadde blitt utsatt for blind vold, slått i hodet med en hammer, noe som medførte at han mistet et øye. Han bodde på hybel hos kranglefant, og når det nå



gikk opp for "husverten" at han hadde dummet seg ut, forsvant han fort.

Opplevelsen ødela imidlertid noe av gleden ved nattvandringen. Jeg skulle gjerne ha deltatt flere lørdager, men ser at jeg er en mann som er kjent for mine sterke meninger, og dette lett kan bringe meg opp i ubehagelige situasjoner. Dermed fratar det meg lysten.

Observant

Etter en pause og nattmat, bar det ut på nye runder. De tre gruppene med nattravner krysset hverandre ofte. Av og til stoppet vi opp for å høre om det var noe bråk på deres runder. En av gruppene fortalte at de måtte ringe sykebil for å få hentet inn en kvinne som var så overstadig beruset at hun ikke klarte å ta være på seg selv, det synes også være fare for kvinnens helse.

Vi kom til stede like etter at politiet hadde ryddet opp i en slosskamp. Under vandringen videre, oppdaget

Datter Lene Therese Watson Røysnås og mamma Anne Karin Watsen



-Javisst, svarte mannen like blidt, og lente stangen mot veggen mens han lette frem ligtheren.



godt humør blant natteravnene



Lene Therese en ung mann som gikk og bar på en lang jernstang. -Vi må ta den fra ham, fastslo hun. Burde vi ikke heller tilkalle politiet, tenkte jeg, men erkjente at her var jeg den som visste minst om hvordan vi burde opptre. Og jeg fulgte lydig etter idet vi fulgte etter mannen ned Tolbodgaten mot Vestre Strandgate.

Diplomati

-Hei, hilser Lene Therese idet vi tok igjen mannen, som allerede var i litt knuffing med en annen. Har du fyr til meg, spurte hun i en kameratslig tone?

-Javisst, svarte mannen og lente stangen mot veggen mens han lette frem ligtheren.

-Men du, den stanga må du gi meg, fortsatte hun like blidt. Den kan føre til at du kommer opp i bråk.

-Ikke tale om, den skal jeg ha meg hjem, fastholdt han.

-Men da må du velge: Enten gir du meg den her nå, eller så ringer jeg til politiet og de tar både stanga og deg med til politistasjonen, sier Lene like vennlig som før.

-Da skal du få den, sier den unge mannen. Takker oss alle for at vi passer på og forsvinner i natten

NB: Jeg oppfordrer alle som foreldre, besteforeldre og enslige om å gjøre frivillig tjeneste en natt. Det er svært givende og vi får se baksiden av et ofte romantisert natteliv. "Du trenger verken være tøff eller stor og sterk for å være natteravn. Det eneste som kreves er at du er edru og trygg på deg selv", heter det på natteravnenes infoside på kristiansand.kommune.no.

Sultne nattmennesker



Anne Hilde Carlsen Wguen



En glad gjeng





ARVID BERGSTOL

En gledelig jul i kjærlighelens ånd

Det skjedde i de dager at det gikk ut befaling fra keiser Augustus om at hele verden skulle innskrives i manntall.

Denne første innskriving ble holdt mens Kvirinius var landshövding i Syria.

Og alle drog av sted for å la seg innskrive, hver til sin by.

Josef drog da fra byen Nasaret i Galilea opp til Judea, til Davids by Betlehem, siden han var av Davids hus og ætt, for å la seg innskrive sammen med Maria, sin trolovede, som ventet barn.

Og mens de var der, kom tiden da hun skulle føde,

og hun fødte sin sønn, den førstefødte, svøpte ham og la ham i en krybbe. For det var ikke plass til dem i herberget.

Det var noen gjeterer der i nærheten som var ute og holdt natteravn over sauene sine.

Med ett stod en Herrens engel foran dem, og Herrens herlighet lyste om dem. De ble meget forferdet.

Men engelen sa til dem: „Frykt ikke! Jeg kommer til dere med bud om en stor glede, en glede for hele folket:

I dag er det født dere en frelser i Davids

by; han er Kristus, Herren.

Og dette skal dere ha til tegn: Dere skal finne et barn som er svøpt og ligger i en krybbe. Med ett var engelen omgitt av en himmelsk hærskare, som lovprieste Gud og sang:

„Til være Gud i det høyeste
og fred på jorden
blandt mennesker
som har Guds velbehag!“

Da englene hadde forlatt dem og vendt tilbake til himmelen, sa gjeterne til hverandre: „La oss gå inn til Betlehem for å se dette som har hendt, og som Herren har kunngjort oss.“

Og de skyndte seg av sted og fant Maria og Josef og det lille barnet som lå i krybben.

Da de fikk se ham, fortalte de alt som var blitt sagt dem om dette barnet.

Alle som hørte på, undret seg over det gjeterne fortalte. Men Maria gjemte alt dette i sitt hjerte og grunnet på det. Gjeterne drag tilbake, mens de prieste og lovet Gud for det de hadde hørt og sett; alt var slik som det var blitt sagt dem.

Da åtte dager var gått og han skulle omskjæres, fikk han navnet Jesus, det som engelen hadde nevnt for han ble omfavnet i mors lin



**12. januar 2011, klokken
10.00 til 14.00**

DYREDAGEN VED KLAR

Det er snart nytt år, og enda en gang kommer Nina Solvang sammen med dyresykepleier Anna for å gi gratis legehjelp til hunder og katter der eierne er i rusmiljøet. Nina er leder av Sørlandets dyreklinikk og det var hun som tok initiativet til denne tjeneste for snart fire år siden.

Også denne gangen blir det gratis ormekur, helseskjekk og kontroll av matvaner. Vi åpner dyrelegekontoret klokken 10,00, onsdag den 12. januar 2011. Nina og Anne vil gi holde på til ca klokka 14,00. Det er derfor viktig å få utnyttet timene godt. Det blir heller ikke å år delt ut invitasjoner til de enkelte. Denne

informasjonen, pluss info til Risk, Son og Shalam er en offisiell innkalling til årets sjekk. De som er i miljøet er kvalifiserte til denne tjenesten. Det er viktig at dere ikke drøyer for langt ut på formiddagen, slik at damene fra dyreklinikken slipper å sitte og vente for lenge før de kommer i gang.

LESERINNLEGG:



Det første innlegget er ikke sendt til Klar, men er sakset fra Nrk.no/Sorlandet, og er skrevet som en reaksjon på undertegnes aksjon mot pils i butikkene, pils er billigere enn cola:

Skrevet av CB-vennen 11.11.2010 11:58

Til denne saken er det bare en ting å si: Alkoholprisene i dette landet har forlenget havnet på et nærmest perverst nivå. Dette rammer ikke først og fremst de velsituerte, men de folka OH later til å slåss for.

Til Harsvik derimot bør man si adskillig. Jeg er temmelig lei av hans til dels aggressive utspill i media gjennom mange år. Husker at han signerte i flere år sine skitne skriverier med tyngde"?! Saken er vel snarere den at "alkiser" ikke behersker den edle drikkekunst. Det de bedriver er stort sett triste greier. En amatør som OH har ingenting å lære oss som trives med alkohol. Fint at han har klart å kvitte seg med sitt problem, men det gir ham ingen rett til å plage oss andre med møkka si. Demp deg Harsvik, vi andre har det helt topp.

Kjære CB-venn. For det første: Alkoholprisene har ikke havnet på høyt nivå. Tvert i mot har alkoholprisene det siste 10-året dalt med 30 prosent, sett i forhold til kjøpekraft. Pris og tilgjengelighet er det mest anerkjente reguleringsvåpenet når det gjelder alkohol. Ingen fagfolk, verken i Norge eller resten av verden er uenige i dette. Høye priser skal først og fremst begrense de med høyt forbruk, uavhengig av lommebok. Derfor foreslo jeg også en pris på 15 kroner flasken, pluss pant, fremfor 9,40 som er billigsalgprisen i en del butikker. Tar vi utgangspunkt i at vi følger helsevesenets maksimum anbefalte dose - en flaske øl daglig, tilsvarende det en økning på 42 kroner i uka. Det er ingen formue for noen i Norge i dag, Og du har helt rett i at det rammer "mine folk" mest. Derfor må de redusere forbruker. Det samme må ungdommen, som er de som blir rammet hardest av billigsalget.

Nå har ikke jeg tenkt å gå i dispuitt med deg om mine drikkevalifikasjoner. Jeg trenger ingen, fordi jeg ikke har behov for alkohol eller andre rusmidler. Jeg har i alle år signert mine kronikker og innlegg med hvem jeg er, og hva jeg er. Når du nå kun signerer med CB-vennen, så tolker jeg det dit at du ikke våger å synliggjøre hvem du er når du kommer med dine reaksjoner på det jeg går ut med. Og husk: Dine reaksjoner forteller ingenting om meg, kun om deg.

red

Alkohol og fanatisme

Lørdag 13.november kommer Per Rosseland med i innlegg i Fædrelandsvennen, der han fremsetter en del spørsmål og påstander om meg og mitt forhold til alkohol.

Noen hovedpunkter i innlegget:

"Har selv kjøpt = Kristiansand. Får en sterk følelse av at Harsvik er tilhenger av at alkohol skal fjernes totalt fra samfunnet". "Hva med positive effekter av å nyte alkohol, finnes ikke det"? Er det problem for Harsvik at undertegnede sammen med millioner av andre nyter noen glass alkoholholdig drikke fra tid til annen, hele livet og lever godt med det"? "Skal problemene rus skaper for noen få, telle så mye mer enn gleder moderat bruk av øl, vin og dram gir for mange"? "Kom ut av skapet harsvik, mener du dette? Jeg vil gjerne ha et svar før jeg neste gang møter en selger av magasinet ditt, da det vil påvirke mitt kjøp om redaktøren er en fanatisk motstander av all alkoholbruk".

Mitt svar

Hadde Rosseland kjøpt og lest Gatemagasinet Klar, fremfor = Kristiansand, et blad undertegnede ikke kjenner til eller skriver i, hadde han allerede kjent en del av svarene.

Jeg skal ta "Hva med positive effekter av å nyte alkohol" først: Undersøkelser viser at medias positive omtale av alkohol har økt enormt de siste 10 årene. Alkoholspalter, bagatellisering av reelle skadevirkninger med mer. I England har de snudd dette andre veien. Økt fokus på de negative sidene, har resultert i at alkoholforbruket i Storbritannia har sunket med seks prosent. Ellers savner jeg i spørsmålet noen konkrete eksempler på hva som er positivt. Er det at vi blir mer sosiale, eller det du påstår jeg forakter; "å komme i god stemning av alkohol"? For det første: Hadde jeg foraktet noen for sitt rusbruk, så hadde jeg ikke jobbet så mye med det jeg jobber med, heller ikke hatt slikt engasjement i jobben som jeg har. Jeg synes det er trist om folk mener det er positivt at sosiale vesener som oss mennesker må selvmedisinere oss med alkohol for å bli sosiale eller "komme i god stemning". Min erfaring med dette, er at folk på lang sikt drikmer seg ifra sine sosiale nettverk, fremfor det motsatte. Det finnes kjemiske og kognitive forklaringer på hvorfor.

"Skal de problemer rus skaper for noen få, telle mer enn de gleder moderat bruk av øl, vin og dram gir for de mange"?

Les politiloggen i mandagsavisene over hele landet, så ser du hvilket forhold folk som ikke er definerte misbrukere har til alkohol. La også disse tallene feste seg hos deg:

WHO sier at 10 prosent av befolkningen i den industrialiserte verden har et akutt alkoholproblem. For Norges del ville det ha betydd 400 000. Jeg mener imidlertid at Norge og Sverige på grunn av restriktiv alkoholpolitikk kan vi halvere dette tallet. Likevel; 200000 gange syv personer i nær familie som blir skadelidende, er lik 1 400 000. Næringslivet taper mellom 12-14 milliarder kroner på ansattes alkoholbruk i fritiden. 1,5 millioner mennesker blir hvert år utsatt for hensynsløs fylle adferd, 100000 mennesker, flest kvinner, blir årlig utsatt for vold fra fulle menn. 70 000 mennesker utsatt for ulykker, en av tre unge kvinner er utsatt for seksuell trakasering fra alkoholpåvirkede menn. 200 000 - 300 000 barn gruer seg til høytider på grunn av foreldrenes drikking, 80 prosent av voldskriminaliteten er relatert til alkohol og i tillegg kommer helseskader, tre ganger så mange overdoser alkohol som narkotika. Er dette noen få?

Igen: Hadde du lest Klar istedenfor "= Kristiansand", ville du ha sett at jeg ikke står eller har stått i noe skap. Mitt utgangspunkt for det jeg gjør, er å få redusert skadevirkningene, og da må alkoholforbruket nedtilsvarende. Jeg har nok en drøm om at vi en gang skal bli lik verdens 2/3 deler som takler gleder og sorger i livet uten å måtte bruke rusmidler. At vi skal lære oss at alle de "positive" virkningene av alkohol er iboende i vår naturlige eufori. Men mitt mål er å bidra med så mye informasjon at vi på sikt får doblet delen av befolkningen som velger å være avholds. Så tilslutt om fanatisme: Jeg spør aldri folk om hvorfor de drikker. Men alkohol-likerne krever alltid et svar på hvorfor vi som er avholds ikke drikker. Hvor ligger fanatismen?

Hvorvidt du vil kjøpe Gatemagasinet Klar eller ikke, er helt opp til deg. Jeg vil synes det er dumt om du kjøper det for min skyld. Jeg synes for øvrig at det er positivt at du sendte dette til en avis der det kreves fullt navn og underskrift. De fleste av lignende innsigelser jeg får, er gjemt bak alias.

Oddmund Harsvik

Ansvarlig redaktør i Gatemagasinet Klar



Det e' noe stræss me' den jula. Både mæ åsså pappa stræsser. Æ stræsser for at han ikke ska' glemme no' a' alt det gode te jul, å han stræsser for ikke å ble glemte te jul. Åsså snakker han om alle de gangane for mange år siden da han fikk dyre gaver fra sine leverandører. "Æ fikk kasser med julemat, marsipangriser og skinkebokser, å ikke minst," sier

pappa å bler blaut å drømmandes i øyane," æ fikk konjakk og whisky. Kostbart brennevin fordi æ var en viktig kunde for noen a' de. Men du vet jo det Mini at nå har æ slutta å drikke. Æ tåler det ikke vet du. Har' ke no' glede av det lenger."

Nei, æ e' glad pappa ikke drikker brennevin, for æ har jo lest i hondekrønikane det de andre hondane hans har skreve om han nå han var full. Han ble sinna å sa møe domt, så de stakk halen mellom beina og gikk å gjømte sæ onder senga. Nei, - han var' ke no' snill nå han drakk.

Men nå passer æ på han, så han har aldri bler dom å full igjen. Det e' jo ikke så møe æ ønsker mæ te jul. Bare god mad, - men hvis æ absolutt må si hva æ helst vil ha så må det være ei ny halslenke som e' blank å fin. Nei, - æ bler mest stræssa fordi æ kan kjenne at pappa stræsser me' mange triste tanker om jula. Æ vil jo bare at vi ska' ha det greit sammen, pappa å mæ, men noen blodige biffer i juledagane sier æ ikke nei te. Pappa skjærer biffane opp i små betar som han gjemmer inni hondematen min. Nå han setter ner tallerkenen min smiler han lurt for sæ sjøl å da kan æ se å han tenker: "Det e' så gøy å lure Mini med noe som æ vet vil glede han".

Men han klarer ikke å lure nasa mi, for den finner frem te biffbetane me' ei gang. Så pleier vi å tenne levandes lys. Kanskje pappa leser litt for mæ.

Da må teksten være noe som har med jula å gjørr.

Dette leste pappa for mæ i "Profeten":

"Kjærligheten gir ingenting annet enn seg selv, og tar ingenting annet enn fra seg selv. Kjærligheten eier ikke og vil heller ikke

eies; For kjærligheten er tilfreds med kjærligheten.

Når du elsker skal du ikke si "Gud er i mitt hjerte," men heller "Jeg er i Guds hjerte."

Og ikke tro at du kan styre kjærlighetens kurs, for hvis den finner deg verdig, vil kjærligheten styre din kurs. Kjærligheten har ingen andre ønsker enn å oppfylle seg selv. Men hvis du elsker og har behov for ønsker, la disse ønsker være dine: Å smelte og bli lik en sildrende bekk som synger sin sang til natten.

Å kjenne smerten av for mye ømhet.

Å bli såret av ditt eget syn på kjærlighet;

Og å blø, villig og frydefullt.

Å våkne ved soloppgang med et bevinget hjerte og prise en ny dag med kjærlighet;

Å hvile ved middagstid og meditere over kjærlighetens salighet;

Å komme hjem ved aftenstid med takknemlighet:

Og så å sovne med en bønn for den elskede i hjertet og en lov-sang på leppene."

Æ skjønner ikke alle de vakre ordane.

Av å te bler det pappa leser litt for høytravanes for mæ.

For han au tror æ.

Men e' æ heilt enig i at jula er den gode høytia menneskane trenger for å minne hverandre om å viktig det e' å ta vare på hverandre. Vise hverandre nærhet og kjærlighet og gi glede og gode ord til alle de har rundt sæ. I jula ska' alle være snille med alle, alle ska' få gaver å alle ska' få klemmer og gode ord. Åsså lover nesten alle hverandre at denne ganga - ja, dette året ska' vi være snille å greie heile tia.

Men tenk på alle de som lover å være greie, men når det kommer litt utpå julekvelden så bler de aggressive, hissige og noen slår til og med. Kanskje fordi de har drokke eller rust sæ på nar-kotika eller kanskje de rett og slett er skuffa og bitre over at livet disses ikke e' blett sånn som de ønska ei gang. Da kommer aggresjonen heilt ut i knyttnevane.

Men æ kan ikke forandre noen. Æ har mer enn nok med å ta vare på pappa.

I alle fall vil æ bjeffe God Jul og Godt Nytt år til alle. Åsså vil æ si at alle dager heile året, - heile livet, burde være høytidsdager hvor alle brydde sæ i omsorg for hverandre.

Jaja, - æ har lov å drømme.

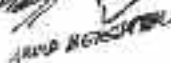


Det at du gleder en annen, det er den eneste glede. (ARNULF ØVERLAND)

**Send til gatemagasinet KLAR, kronprinsensgt 10,
4610 Kristiansand.
Eller oddmund@klar.as.
Du kan også ringe 380 284 33, mobil 41 12 71 53**



En dag
 var på skolebillet og å kjøre over en tur
 på byen og hadde store problemer med å
 finne ut hvor bus hadde. Da trafikanten
 ikke passet, begynte hun å lure på
 utgangsskolen, til et hus i nabokvartalet.
 Den siste husieren satte bilet ut av
 anerkennelse og ropte:
 "Kom deg vekk, du prøver å komme deg
 inn i feil hus!"
 Med ikke-høflig klarsyn svarer
 mannen på fortsettelse:
 "Å ja, og hvordan vet du at du ikke
 leser deg ut av feil hus?"



Politimannen: "Hør her frue, han kjørte i 120, ikke sant?"
Kvinnen: "Å kjære konstabel, det er mange år siden jeg lærte at det ikke nytter å argumentere med ham når han er full!"



På biblioteket

En pigelet går ind på et bibliotek og henvender sig til bibliotekaren:
 "Jeg vil gerne ha en hamburger med pommes fritter og en cola".
 Bibliotekaren så indpand på ham, så karen gjenek et god ud høyrer:
 "Jeg vil ha en HAMBURGER MED POMMES FRITES OG EN COLA".
 Den forargede bibliotekaren rykker kraftig på ham og ser:
 "Tuskt, du er på et bibliotek!"
 Beslutter: "svare karen og svadler:
 "Jeg vil gerne ha en hamburger med pommes fritter og en cola!"



Øynene som ser

Pessimisten ser på glasset som halvtomt, mens optimisten ser på det som halvfyllt. Økonomen ser på glasset som altfor stort, - og alkoholikeren ser på det som meningsløst.

Utslått

To karer sitter på en bar og drikker tei da den ene faller av bærkrakken og ligger urørlig på gulvet.
 "En ting kan ialtfall sies om Bot," sier kvinnen til hustruene, "han vet når han skal gå søg".



Er du KLAR over
samarbeidet Osigraf
har med gatemagasinet?

Osigraf har vært med KLAR
innen design og trykk siden
starten, og vi er stolte over
å være samarbeidspartnere i
dette engasjementet.



KLAR KREVER ENDRING

Konesekvenser av mangel på forbud mot at voksne kan servere egne og andres mindreårige barn alkohol:

En alenemor på et større tettsted i Sunnhordaland forteller om hvor vanskelig det kan være å hente sin 14-årige datter hjem fra fest hos unge voksne, eller jevnaldrende som får drikke hjemme.

"Siden jeg ikke har sertifikat eller bil, må ta drosje eller ringe slektninger for å bli kjørt rundt på øya om natta for å finne ut hvor min datter er. Når jeg endelig finner henne, vil hun ikke komme med hjem. Hun er i festhumør og full. Da jeg ikke er sterk nok til å dra henne med ved hjelp av makt, har jeg forsøkt å ringe politiet, men de sier bare at dette ikke er en politisak, men en barnevernsak. På stedet der jeg bor (ca 12 000 innbyggere) er det ikke døgn- og helgeåpen barnevernsvakt, og jeg må derfor dra hjem uten min datter".

Dette er en sak undertegnede har kjørt i lokalmedia på kvinnens hjemsted, og sendt til justisminister Knut Storberget tidligere.

Utdrag fra Storberges svar:

"Etter mitt syn er det viktig at foreldre og andre voksne ansvarliggjøres ved at de tar stilling til at mindreårige ikke serveres alkohol. Det viser seg også at det er en dårlig praksis å sende alkohol med mindreårige til sammenkomster i den tro at barna da drikker mindre. Imidlertid vil jeg peke på at det nok er mindre hensiktsmessig å innføre et straffeforbud mot servering av alkohol til egne eller andres barn under 18 år. Slik jeg ser det vil føre med seg store utfordringer å innføre et straffeforbud mot servering av egne eller andres barn under 18 år. Slik jeg ser det vil det føre med seg store utfordringer å kunne kontrollere et slikt straffeforbud. Likeledes vil det kunne medføre lite heldige omgangsformer som for eksempel å fremme "angiverkultur" for at myndighetene skal få kjennskap til eventuelt alkoholbruk hos barna."

Den aktuelle saken er ikke noen enkeltstående sak. Når nå vinmonopolet går ut med at det ikke bare er foreldre som kjøper alkohol til seg selv og deler denne med sine barn og deres svært unge venner, så viser de til en sak som har foregått i svært mange år. Denne serveringen av mindreårige, dreier seg ikke kun om et glass vin til maten på barnets konfirmasjonsdag. Det dreier seg om rølpefyll hver helg sammen med unge, voksne venner. Det er et stort problem, som også fører til sexmisbruk av ungdommen.

For mange år siden stod nåværende direktør i bryggeriforeningen, Petter Nome frem i et Intervju med Aftenposten og fortalte at han sendte med sine barn en flaske vin på fest for at de ikke skulle bruke narkotika.

Denne utstrakte langingen av alkohol til unge fra foreldre, søsken og venner, er et svært alvorlig og stort problem.

Storberget skriver at det vil være for vanskelig å overholde et forbud mot slik servering av egne og andres barn. Dette mener jeg er å problematisere en løsning. Barnevernsloven er knyttet opp mot straffeloven når det gjelder vold mot egne barn, der også det å gi barna en dask er straffbart. Det må gå an å knytte servering av alkohol opp mot den samme loven. Jeg er ingen jurist, og kan ikke komme med forslag til hvordan, men ut fra at myndighetene faktisk har løst problemet med vold som oppdragelse av barna, så viser det at det lar seg gjøre. Jeg kan heller ikke se at det skal bli mer angiveri ut av et alkoholserveringsforbud til unge enn at det er forbudt å daske unge.

Storberget sier også:

"Etter min oppfatning vil det i tillegg til en ansvarlig holdning for foreldre også være formålstjenlig med god kontakt til politiets forebyggende virksomhet og til barnevernet dersom man merker seg et betydelig problem med bruk av alkohol hos bestemte mindreårige. Jeg vil her nevne at bekymringssamtale med barnet hos politiet kan være nyttig for å hindre utglidning og rekruttering inn i rusmiljøet".

Jeg tviler sterkt på at de foreldrene som bidrar til at unge får alkohol til å holde fester i hjemmet, vil ta kontakt med politiet for bekymringssamtaler. For fire-fem år siden, var jeg på ferie på et sted på Vestlandet. Jeg bodde like ved samfunnshuset, og her feiret oransjerussen at det var ferdig med 10.klasse. Jeg har aldri sett så mange sørpe fulle unger på en gang før. Da jeg tok opp dette med voksne noen dager senere, fikk jeg beskjed om at vi måtte tåle at ungdommen moret seg, og at de var glade over at det ikke var narkotika de rusa seg på.

Denne lovlige langingen av alkohol til unge, har vært et problem i svært mange år, og det vil utvikle seg til det verre, helt i takt med økningen av alkoholbruken ellers i samfunnet, hvis det ikke tas grep om dette her og nå!

Det er allerede lange ventelister av barn fra 13 år som søker behandling for sitt alkoholproblem.

NB: Dette brevet er sendt til Justisministeren, Actis, FMR, Dagrun Eriksen (KrF) og Kari Henriksen (AP)

Oddmund Harsvik
Leder av Stiftelsen Klar



Kristiansand Kommune som har bidratt siden oppstart.



Vi takker også T5 i Arendal for å ha tatt på seg distribusjonen av Gatemagasinet Klar i distriktet. Det gir målgruppene mulighet til å benytte seg av gatemagasinkonseptet også der. På samme måte takker vi Nav i Lyngdal og "Fyrtårnet" i Mandal og Frivillighetssentralen i Vennesla. ASVO – Kvinesdal. Ronny, leder av Prolar Sør, tar seg av distribusjonen i Søgne. Han får god hjelp av dette av eieren av strikkebutikken vegg i vegg, "Garn og sånn".

Oddernes Sanitetsforening husker på oss også i år. 50 000 kroner er mye penger. Takk!

Takk til befolkningen som har synliggjort sin støtte til dette prosjektet.

Trygve Tønnesen i Fotomiljø har det siste året gratis skannet inn alle illustrasjoner. Dette har bidratt til bedre farger og layout.

Foreninger og lag som støtter oss gjennom frivillig hjelp og pengegaver.

Vi takker de som hittil har støttet oss gjennom "givertjenesten"

Det er også mulig å støtte oss gjennom å kjøpe Klar-effekter, kunst og bøker, enten gjennom nettbutikken www.klar.as eller direkte fra våre lokaler.

Alle som føler for å støtte oss økonomisk, kan sende et beløp til bankgiro:

Klar
Kronsprinsensgt 10
4610 Kristiansand
Kontonr. 3126 24 12604

Merk giroen med "Givertjeneste"

Neste nummer har temaet ”Ensomhet”.

Disse har bidratt til dette nummeret av Gatemagasinet Klar:

Oddmund Harsvik:

Leder av stiftelsen Klar. Administrativ leder, ansvarlig redaktør og journalist.
Tlf: 38028433, mobnr. 41127153, oddmund@klar.as www.klar.as

Leif Strøm:

Nestleder stiftelsen Klar. Journalist, og medlem av redaksjonsstyret i KLAR Kristiansand..
Mobiltlf. 92650468, leif@klar.as

Arvid Bergstøl

Skribent og illustratør, medlem redaksjonsstyret. Mobiltlf. 928 69 479
arviddesign@hotmail.com

Natalia B. Harsvik

Distribusjonansvarlig, skribent, medlem redaksjonstyret; Mobiltelf: 90847774.
Natalia@klar.as

Tor Erik Schrøder

Frilansfotograf, medlem av redaksjonsstyret

Osigraf Oslo

av Remi Thoresen
Trykkeri, Layout- og deskansvarlige

Andre bidragsytere:

Cecilie Beisland Holm
Trygve Tønnesen/Fotomiljø

Gatemagasinet Klar er medlem av International Network of Street Papers (INSP)



Fotograf av forsiden: Ikke oppgitt
Motiv: Lyser ensomt i skogen

Baksidebilde: NHH
Motiv: Hundenissen



KLAR Kristiansand er medlem av International Network of Street Papers (INSP)

www.street-papers.org



GATEMAGASINET KLAR

Tilstedeværelse • Toleranse • Ydmykhet

Gatemagasinet KLAR koster 50,-
Selger beholder halvpårt

Neste nummer har temaet
"Ensomhet"